

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE VERJARING INZAKE MIJNCIJNZEN

1. In een vorige bijdrage (Rechtskundig Weekblad 1958-1959 (17-5-1959) in kol. 1833-1838) hebben wij gepoogd door te dringen tot het eigenlijk karakter en de natuur van het recht op mijncijnzen. Thans zullen wij het probleem van de verjaring der mijncijnzen onderzoeken. Er heerst omtrent deze kwestie een grote verdeeldheid en onzekerheid in rechtsleer en rechtspraak.

Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen de verjaring van *het recht op mijncijnzen als dusdanig*, en de verjaring van de *jaarlijkse vergoedingen* die worden uitbetaald.

A. De verjaring van het recht op mijncijnzen als dusdanig.

2. Over het algemeen wordt door rechtsleer en rechtspraak aangenomen dat door het niet-oefenen van het recht op mijncijnzen gedurende dertig jaren, dit recht vervalt overeenkomstig artikel 2262 B.W.B. (de bevrijdende verjaring).

Bury schrijft hieromtrent (1):

« Quant au droit à la redevance, il se prescrira suivant les règles ordinaires du code civil, c'est-à-dire par la non-jouissance pendant trente années » (2).

Volgens de meeste juristen (3) zou deze verjaringstermijn evenwel niet lopen tijdens de perioden dat de mijn niet geëxploiteerd wordt:

« Toutefois, schrijven Meyers en Libert (4), cette prescription extinctive ne court pas pendant le temps où l'exploitation est suspendue. Ainsi l'a décidé la Cour de Liège pour le droit de terrage » (Liège, 5 mars 1853, Pas. 1854 p. 218 et Liège 9 mars 1859, Pas II, p. 287).

3. Wij kunnen deze stelling bijtreden voor wat de evenredige vergoeding betreft, vermits deze slechts dan verschuldigd is en kan opgeëist worden wanneer er werkelijk geëxploiteerd wordt. Het is echter anders gesteld voor wat de vaste vergoeding betreft: deze wordt in de concessie-akte vastgesteld (minimum 25 centiemen per ha) en is verschuldigd vanaf het ontstaan van de concessie:

« La redevance fixe est due depuis la naissance de la concession alors même que la mine sous-jacente n'est

pas encore mise en exploitation (C.M. 8 janvier 1935. P. Duchaine p. 131) (5) ».

Daar het recht op de vaste vergoeding onafhankelijk is van exploitatie en vanaf de concessie-akte kan uitgeoefend worden, menen wij dat het feit dat de mijn gedurende zekere tijd niet geëxploiteerd wordt, de verjaringstermijn niet schorst.

« Le droit à la redevance fixe, zo lezen wij bij Duchaine (6) se prescrit par trente ans, chaque annuité par cinq ans. La perception de la redevance proportionnelle, à la différence de celle de la redevance fixe, est suspendue par la non-exploitation » (7).

4. De stelling van deze dertigjarige verjaring wordt formeel tegengesproken door de heer Jules Jamsin, Vrederechter van Fléron, in zijn artikel « De la prescription du droit à la redevance », verschenen in de Revue de Droit Minier 1930, p. 161 (8).

Het recht op mijncijnzen, zegt deze schrijver, is een accessorium van het eigendomsrecht van de eigenaars van de bovengrond (zie ook ons eerste artikel in het Rechtskundig Weekblad 17-5-1959).

« Le droit des propriétaires de la redevance sur les mines participe de la nature du droit de propriété ».

Welnu, zegt Jamsin, indien het waar is dat in principe alle rechtsvorderingen, zowel persoonlijke als zakelijke, verjaren door verloop van dertig jaren, dan is het evenzeer waar dat er een aantal rechten zijn die niet verloren gaan door het eenvoudig niet-uitoefenen van deze rechten:

« Tous les auteurs sont notamment d'accord pour reconnaître que les actions qui résultent des droits de propriété ne s'éteignent pas par cela seul qu'elles n'ont pas été exercées pendant trente ans » (9).

Dus, zegt schrijver: « prolongement légal du droit du propriétaire de la surface, voilà bien la nature du droit à la redevance minière, tel que l'ont conçu les auteurs de notre législation minière; ce droit ne peut être perdu par le non-usage ».

5. Hoewel op het eerste zicht de redenering van de heer Jamsin logisch lijkt, staat hij, naar ons bekend is, toch gans alleen met zijn stelling. Wij menen trouwens dat het standpunt van het merendeel der juristen terzake de voorkeur moet genieten en wel om volgende redenen;

a) Het is zeker dat artikel 2262 B.W.B. in algemene termen is opgesteld. De uitzonderingen die er bestaan moeten restrictief worden geïnterpreteerd. Indien het verlies van het eigendomsrecht door onbruik alleen niet mogelijk is, dan is zulks beperkt tot alles wat essentieel tot het eigendomsrecht behoort.

b) In ons eerste artikel toonden wij aan dat het recht op mijncijns een soort van servitude is, die als een « charge réelle » berust op de concessie. Welnu, een zulkdanig zakelijk recht gaat volgens de termen van artikel 2262 verloren door onbruik gedurende dertig jaren.

« La prescription extinctive, schrijft De Page ⁽¹⁰⁾, est celle qui permet au débiteur de se libérer de sa dette et au propriétaire d'affranchir son immeuble d'une charge réelle ».

c) De feitelijke toestand tussen het eigendomsrecht en het recht op mijncijns is ook verschillend: de eigendom die het voorwerp uitmaakt van het eigendomsrecht, is ofwel in handen van de eigenaar zelf, ofwel in handen van een derde ten precieren titel of ten titel van bezit. Wanneer de eigenaar zijn eigendomsrecht niet uitoefent gedurende dertig jaren, aan wie zou dit toevallen indien geen derde persoon de usucapio zou inroepen?

De mijncijnzden daarentegen bevinden zich altijd, zolang ze niet worden opgevorderd, in handen van een derde, nl. de debiteur-concessionaris. Wanneer ze niet worden opgevorderd zullen zij vervallen ten voordele van de concessionaris.

d) Indien het waar is dat het recht op mijncijns bij zijn oorsprong een accessorium is van het eigendomsrecht, wil dit echter nog niet zeggen dat het moet vereenzelvigd worden met het eigendomsrecht. Het recht op mijncijns is een accessorium van het eigendomsrecht in deze zin dat in principe het recht op de bovengrond met zich meebrengt dat men ook het recht heeft op de mijncijnzden. Niettemin is dit laatste een afzonderlijk recht dat afgescheiden van het eigendomsrecht kan bestaan en uitgeoefend worden:

« Il résulte, au reste, de tout ce qui précède, que la mine, la redevance à payer au propriétaire du sol, et le sol, forment trois propriétés distinctes, qui sont toutes également susceptibles de faire l'objet de conventions ou de transmissions entre particuliers » ⁽¹¹⁾.

e) Het is zeker, zoals Jamsin schrijft, dat de acties die van het eigendomsrecht afhangen, zoals de vordering tot revindicatie, de actie tot verdeling, afdaling, doorvaart bij ingeslotenheid, evenals het eigendomsrecht zelf niet verloren gaan door de verjaring van dertig jaren ⁽¹²⁾. Maar deze acties zijn essentieel aan het eigendomsrecht verbonden en kunnen niet afzonderlijk bestaan. Hoe kan iemand die *niet drager* is, van het eigendomsrecht bv. de actie tot revindicatie instellen, of tot afpaling of tot doorvaart? Anders is het gesteld met het recht op mijncijns, dat zoals wij vroeger reeds aantoonde, volledig afzonderlijk kan bestaan en uitgeoefend worden. Men kan bv. zijn recht op mijncijns verkopen. Het is toch duidelijk dat de nieuwe eigenaar dit recht, dat nu roerend is geworden (cfr. ons eerste artikel) binnen de dertig jaren moet uitoefenen op gevaar af van het anders te verliezen door verjaring.

Wij menen dan ook te mogen besluiten met te bevestigen dat door niet-uitoefening van het recht op mijncijns dit recht overeenkomstig artikel 2262 B.W.B. verloren gaat.

6. De vraag stelt zich ook of iemand door middel van de verkrijgende verjaring het recht op mijncijns kan verwerven.

Zolang het recht op mijncijns aan de eigenaar van de bovengrond toebehoort, is het een onroerend recht, zoals wij hebben gezien in onze vorige bijdrage. Degene die deze eigendom door verjaring verkrijgt overeenkomstig de artikels 2265 of 2262 B.W.B. (tienjarige, twintigjarige en dertigjarige verjaring) zal daarmee ook het recht op mijncijns verwerven.

« Tant qu'elles restent attachées à la surface, schrijven Libert en Meyers ⁽¹³⁾, elles constituent l'accessoire immobilier du sol lui-même, soit par dix années de possession conformément à l'article de Code Civil, soit par trente années de possession ⁽¹⁴⁾.

Wanneer het recht op mijncijns afzonderlijk bestaat, kan volgens sommigen degene die gedurende dertig jaren dit recht zonder protest of reclamatie heeft uitgeoefend, voor zich verjaren ⁽¹⁵⁾. Deze stelling wordt betwist door Meyers ⁽¹⁶⁾ die zegt dat, afzonderlijk bestaande, het recht op mijncijns een roerend onlichamelijk recht is, nl. een recht van schuldverdering. Zulkdanig recht zou niet vallen binnen de toepassing van artikel 2262 B.W.B. omdat het niet vatbaar zou zijn voor bezit en dus ook niet voor de verkrijgende verjaring.

Deze opvatting is evenwel te betwisten ⁽¹⁷⁾ (zie art. 2228 BWB).

B. De verjaring der jaarlijkse mijncijnzden : de vijfjarige verjaring ?

Het probleem van de toepassing der vijfjarige verjaring voorzien door artikel 2277 B.W.B. op de annuïteiten der mijncijnzden heeft tot heel wat tegenstrijdige stellingen en uitspraken aanleiding gegeven. De recente rechtsleer aanvaardt over het algemeen dat de mijncijns dient gelijk gesteld met een rente (zie ons eerste artikel) ⁽¹⁸⁾ en in ieder geval iets « dat bij het jaar of bij kortere op gezette tijden terugkerende termijnen betaalbaar is » en aanvaardt dan ook de toepassing van artikel 2277 op de mijncijnzden ⁽¹⁹⁾.

Anderzijds stellen sommigen voorop en wordt door de Franse rechtspraak grotendeels aanvaard, dat artikel 2277 BWB wel van toepassing is op de vaste vergoeding, maar niet op de evenredige ⁽²⁰⁾.

8. De opwerpingen die tegen de toepassing van de vijfjarige verjaringstermijn op de jaarlijkse evenredige vergoeding geformuleerd worden zijn meestal drievoudig :

1) Artikel 2277 BWB, zegt men, bedoelt slechts de schuldverdringen die betrekking hebben op *inkomsten* en niet op *deze van kapitalen*. De mijncijnzden zouden tot de categorie van « de kapitalen » behoren zodat de schuldverdringen die er betrekking op hebben niet in het kader van artikel 2277 BWB zouden kunnen vallen. Het is in die zin dat o.m. de rechtbank van Tongeren op 8 maart 1945 heeft gestatueerd.

Mter Leon Goffin onderzocht deze opwerping grondig in zijn artikel « De la prescription quinquennale des Redevances minières » verschenen in de Revue de Droit minier 1957 nr 3 p. 129 en vlg. Terecht doet schrijver opmerken dat het recht op mijncijnzden niet uitsluitend als een schuldverdring van een kapitaal mag worden beschouwd. Hoe zou het dan te verklaren zijn dat dit recht aan de vruchtgebruiker toebehoort zoals het uitdrukkelijk voorzien is in artikel 598 BWB (zie ook De Page T. VI nr 296).

« On peut légitimement considérer, zegt Goffin, que les redevances minières ont le caractère de revenu ».

Schrijver is trouwens van oordeel dat hij nog niet zo zeker is dat door artikel 2277 uitsluitend schuldverdringen van inkomsten worden bedoeld.

Merken wij verder op dat door het arrest van het Hof van Beroep van Luik d.d. 26 november 1949 het geciteerde vonnis van Tongeren vernietigd werd. Het Hof aanvaardt de toepassing van de vijfjarige verjaring en motiveerde o.m. als volgt :

« qu'il ne peut être contesté qu'en rédigeant l'art 2277 du code civil le législateur, préoccupé de l'intérêt général a voulu éviter que les débiteurs soient acculés à la faillite par des demandes de paiement simultanées de sommes importantes ».

En verwijzend naar hetgeen Bigot de Préameneux zegde tijdens de voorbereidende werkzaamheden (Locré T. VIII p. 355 nr 42) :

« Le motif en est bien connu : la crainte de la ruine des débiteurs, étant admise comme un motif d'abrèger le temps ordinaire de la prescription, on ne doit excepter aucun des cas auxquels ce motif s'applique; On a pour ce motif étendu la prescription de cinq ans aux loyers des maisons, au prix des fermes des biens ruraux et généralement à tout ce qui est payable par année ou à des termes périodiques plus courts ».

2) Een aantal juristen en een gedeelte van de rechtspraak verwerpen de vijfjarige verjaring voor wat de evenredige vergoeding betreft, omdat deze niet het karakter zou hebben van « de periodiciteit ». Hierop kan nochtans geantwoord worden dat de mijncijzen in principe toch *jaarlijks worden vastgesteld en ook uitbetaald*.

« Et en outre, zegt Mter Goffin, le concessionnaire a l'obligation d'exploiter et de continuer son exploitation : les travaux ne pourraient être suspendus sans motif légitime » (art. 68 lois coordonnées) à peine de déchéance (art. 69).

Zoals wij trouwens in het eerste artikel zagen, wordt het recht op de mijncijzen algemeen beschouwd als een rente. De rente is wel de meest typische schuld-vordering die onder toepassing valt van artikel 2277 B.W.B.

3) In dezelfde zin wordt wel eens betoogd dat voor de toepassing van artikel 2277 de schuldvordering een *vast karakter* moet hebben, t.t.z. dat op voorhand het bedrag van de schuld moet vaststaan. Zoals Mter Goffin echter doet opmerken wordt in de voorbereidende werken nergens melding gemaakt van deze voorwaarde :

« Cette jurisprudence, schrijven Colin en Capitant, omtrent deze kwestie ⁽²¹⁾, si assise qu'elle soit, nous paraît contestable. Car la condition de fixité n'est pas énoncée dans l'art. 2277. De plus, elle n'est pas nécessaire pour que le danger prévu par le législateur, l'écrasement du débiteur sous le poids des prestations arriérées, se réalise ».

Mter Goffin concludeert desbetreffende : « Le texte même n'impose pas qu'on puisse à l'avance et avec exactitude fixer les chiffres des prestations périodiques; il suffit qu'il puisse être déterminé chaque année ».

Om al deze redenen en rekening houdende met de recente rechtsleer en rechtspraak menen wij te mogen zeggen dat het principe van de vijfjarige verjaring op de evenredige vergoeding, thans niet meer ernstig kan betwist worden.

9. Aangenomen dat de vijfjarige verjaring van toepassing is, dan stellen zich nog enkele problemen welke wij thans willen onderzoeken.

1. Welke is het uitgangspunt van deze verjaringstermijn ?

Wanneer begint de verjaring van iedere annuïteit te lopen ? Volgens de algemene principes begint de verjaring te lopen vanaf de dag dat de rechtsvordering

waartegen zij gericht is, ontstaat ⁽²²⁾. Overeenkomstig artikel 23 van de wet van 1 september 1913 (thans art. 49) bepaalt een schattingskomitee jaarlijks het bedrag van de netto-opbrengst waarop de evenredige vergoeding wordt toegepast. In de praktijk gebeurt het echter dikwijls dat het schattingskomitee deze netto-opbrengst vaststelt jaren na de eigenlijke verwezenlijking. De beslissing van het schattingskomitee wordt ter griffie van het provinciaal bestuur neergelegd (artikel 13 K.B. 20 maart 1919) en aldaar op de rol ingeschreven. Vanaf dit ogenblik is de mijncijns opvorderbaar. Wij menen dan ook dat de verjaring van de mijncijns begint te lopen de dag na de bekendmaking van de beslissing van het schattingskomitee door de inschrijving op de rol van het provinciaal bestuur.

2. Schorsing en stuiting van de verjaring.

10. a) De artikels 2242 tot en met 2259 B.W.B. betreffende de schorsing en stuiting van de verjaring vinden natuurlijk terzake ook hun toepassing.

Zo lezen wij bv. aangaande schorsing bij De Page ⁽²³⁾.

« L'art. 2257 s'applique principalement aux conditions stipulées dans un contrat. Ce n'est pas à dire, toutefois, que le principe qu'il consacre ne s'adopte également à toute autre espèce de conditions ».

« Le concessionnaire d'une mine s'engage à payer aux propriétaires du sol un tantième de l'exploitation; la prescription ne court pas contre le propriétaire du sol en cas d'inexécution des travaux d'exploitation (Cass. 17 mars 1854 - Pas. 1854 I, 218) ».

11. b) Anderzijds stelt zich de vraag op welke wijze de verjaring van het recht op mijncijzen kan gestuit worden.

De stuiting van de verjaring wordt in het burgerlijk wetboek geregeld door de artikels 2242 tot 2248. De wetgever onderscheidt hierin de burgerlijke en de natuurlijke stuiting. Het is duidelijk dat in de stof die ons hier interesseert alleen de burgerlijke stuiting kan spelen. Als burgerlijke stuiting kunnen overeenkomstig artikel 2242 beschouwd worden : een dagvaarding voor de rechter, een bevel tot betaling of een beslag; terwijl artikel 2248 ook de erkenning als daad van burgerlijke stuiting voorziet.

Kan men deze daden van stuiting terugvinden in de verjaring van het recht op mijncijzen ? Wij menen hierop affirmatief te moeten antwoorden.

De wetgever heeft in de wet van 1919 voorzien dat een verhaal mogelijk is tegen de beslissing van het schattingskomitee wanneer dit het cijfer van de netto-opbrengst van een bepaald jaar heeft vastgesteld. Art. 9 van de wet van 2 mei 1887 (thans art. 49 van de wet van 1919) stelde dit verhaal alleen open voor de eigenaars van de bovengrond. Het K.B. van 10 maart 1914, kwam in art. 12 deze leemte echter aanvullen en voorzag ook een verhaal voor de concessionaris tegen de beslissing van het schattingskomitee. Het is de Bestendige Deputatie die over deze verhalen statueert en eventueel een nieuw cijfer van de netto-opbrengst vaststelt.

Nadien bleek echter dat de uitspraken van de verschillende Bestendige Deputaties aanleiding gaven tot grote tegenstrijdigheden. De wetgever wilde hieraan verhelpen door een nieuwe en derde graad van aanleg in te richten door het K.B. van 28 februari 1935 dat in zijn enig artikel bevatte : « dans le mois du prononcé de la décision de la Députation Permanente, l'Inspecteur général des Mines et les divers intéressés peuvent, si la décision viole soit une loi, soit un arrêté royal soit un arrêté ministériel légalement obligatoires,

prendre recours auprès du Ministre des Affaires Economiques ».

De instelling van de Raad van State door de wet van 23 december 1946 noodzaakte de wetgever natuurlijk ook de mijnwetgeving aan de nieuwe toestand aan te passen. Dit gebeurde door het K.B. van 23 augustus 1948 art. 2 waarbij voorzien werd dat het verhaal tegen de beslissing van de Bestendige Deputatie open staat voor de Inspecteur-generaal van het mijnwezen en voor ieder belanghebbende. Dit verhaal brengt dan de betwisting voor de Raad van State die er over beslecht overeenkomstig de procedure-voorschriften voor de Raad van State ⁽²⁴⁾.

12. Men moet toegeven dat de toestand tamelijk zonerling is: volgens de teksten der wet hebben alleen de eigenaars en de concessiehouders recht van verhaal tegen de beslissing van het schattingskomitee. Nadien echter, in volgende aanleg, wordt dit recht ook toegekend aan de inspecteur-generaal van het mijnwezen. In welke hoedanigheid komt deze laatste tussen? Tegen wie is zijn verhaal gericht? Welke zijn de termijnen en de vormen die in de verschillende graden dienen geëerbiedigd te worden? Zoveel vragen waarop de wet ons geen antwoord geeft. Het verhaal van de concessiehouder is er natuurlijk op gericht het cijfer van de netto-opbrengst te zien verminderen terwijl dat van de eigenaar de vermeerdering van dit cijfer beoogt ⁽²⁵⁾.

13. De vraag stelt zich nu of deze verschillende vormen van verhaal als *verjaringsstuitend* moeten aanzien worden. Naar onze bescheiden mening valt hieraan niet te twijfelen. Uitgaande van de eigenaars van de bovengrond die de schuldeisers zijn van de mijncijns, moet dit verhaal gelijk gesteld worden met een dagvaarding in rechte en is het volgens artikel 2244 B.W.B. een daad van burgerlijke stuiting.

De Page zegt desbetreffende dat men het begrip « citation en justice » breed moet interpreteren en dat « toute demande tendant à faire reconnaître en justice le droit menacé est interruptive de prescription » ⁽²⁶⁾.

Uitgaande van de concessiehouder, die de schuldenaar is van de mijncijnsen is een verhaal, naar wij menen, tevens een daad van *erkenning* van de schuld in de zin van artikel 2248 B.W.B. Het is inderdaad een discussie over het *bedrag van de schuld*, terwijl het principe van schuld erkend wordt ⁽²⁷⁾.

Overeenkomstig de algemene regels van het burgerlijk recht begint de stuiting een nieuwe verjaringstermijn van 5 jaren te lopen ⁽²⁸⁾. De vertrekdatum van deze nieuwe verjaringstermijn zal normaal zijn: de dag na de stuiting. Maar, men mag niet vergeten dat een burgerlijke stuiting in werkelijkheid lang kan duren vermits deze maar ophoudt wanneer de betwisting definitief beslecht is.

« C'est une règle très importante, schrijft De Page ⁽²⁹⁾ que celle qui prolonge, en principe, jusqu'à la clôture de l'instance l'effet interruptif de la citation en justice. Ainsi, une prescription fort courte, peut rester interrompue indéfiniment par un procès interminable, voire même par l'inaction des parties, une fois le procès engagé ».

14. Een delicate vraag die zich hier nog stelt en die wij zullen onderzoeken is deze: ten opzichte van wie is het verhaal voor de Bestendige Deputatie en voor de Raad van State verjaringsstuitend?

A. Onderzoeken wij eerst het probleem in het geval dat het verhaal wordt uitgeoefend door één of meer eigenaars van de bovengrond!

De vraag stelt zich dan als volgt: indien één of meer eigenaars van de bovengrond verhaal uitoefenen tegen de beslissing van het schattingskomitee of tegen de uitspraak van de Bestendige Deputatie is dit verhaal verjaringsstuitend alleen ten opzichte van hen zelf ofwel speelt het ten voordele van alle eigenaars van de bovengrond?

Het antwoord op deze vraag ligt o.i. in de natuur zelf van de uitspraak van de Bestendige Deputatie en a fortiori van de Raad van State. Herinneren wij eraan dat het verhaal van de eigenaar moet gericht zijn tegen de exploitant.

Rechtsleer en rechtspraak aanvaardden unaniem dat de Bestendige Deputatie, statuerende over een verhaal inzake mijncijnsen, optreedt als *administratief rechtscollege*.

« Lorsqu'elle statue, lezen wij in de Recueil Annuel de Jurisprudence Belge ⁽³⁰⁾ en vertu des pouvoirs qui lui sont conférés par l'art 49 des lois coordonnées sur les minés, minières et carrières, sur la redevance proportionnelle à payer par les propriétaires des mines aux propriétaires de la surface, la Députation Permanente agit en qualité de juridiction administrative ⁽³¹⁾ ».

Welnu: Les décisions des Députations Permanentes comme juridictions contentieuses administratives ont le caractère de jugement et forment le droit des parties ⁽³²⁾.

De uitspraken van de Bestendige Deputatie terzake zijn dus echte vonnissen met al de karakteristieken en gevolgen daaraan verbonden. Eén der eigenschappen van de vonnissen en arresten in burgerlijke zaken is wel deze dat zij, eenmaal definitief, bekleed zijn met het *gezag van gewijsde* (l'autorité de la chose jugée). Is het nodig er op te wijzen dat het *relatief karakter* van het gezag van gewijsde niet meer betwist wordt? M.a.w. een vonnis dat gezag van gewijsde heeft geldt slechts tussen de partijen die er in betrokken zijn (res inter alios judicata aliis neque nocere neque prodesset potest) ⁽³³⁾.

Wanneer wij deze principes toepassen op de betwistingen omtrent het bedrag der mijncijnsen dan komt men tot de volgende conclusie: de uitspraak van de Bestendige Deputatie en het arrest van de Raad van State, op verhaal van één der eigenaars, heeft slechts gezag van gewijsde tussen de verhaal uitoefende eigenaar en de betrokken exploitant. Wanneer dus, bij onderstelling door de procedure voor de Bestendige Deputatie of de Raad van State een nieuw cijfer van de netto-opbrengst zou worden vastgesteld, dan geldt dit cijfer in principe slechts ten opzichte van de eigenaar die het verhaal heeft ingesteld.

« L'augmentation du produit net, lezen wij in de Pandecten ⁽³⁴⁾ ne pourra profiter qu'au propriétaire sur le recours duquel elle aura été prononcée. Chaque propriétaire aura donc à exercer personnellement son droit de recours. Cela est conforme aux plus simples notions de procédure; il ne peut, en effet, être statué qu'entre les parties directement en cause ».

En Bury komt tot dezelfde conclusies in de volgende termen ⁽³⁵⁾:

« J'ajoute que par le même motif, l'augmentation prononcée sur le recours de l'un des propriétaires de la surface ne profitera pas aux autres ».

15. Deze thesis wordt nochtans niet gedeeld door de heren Libert en Meyers ⁽³⁶⁾. In het Répertoire Pratique wordt hun opvatting hernomen als volgt ⁽³⁷⁾:

« La décision de la Députation Permanente doit être selon Bury (I, 446) considérée comme un véritable jugement et ne peut être invoquée que par les parties qui ont été à la cause. »

Il y a cependant à dire, à l'encontre de cette opinion, que la loi ajoute, en fixant la redevance de 1 à 3 p.c. du produit net (art. 49) que «cette indemnité est également répartie entre les propriétaires de la surface à raison de la contenance en superficie des terrains appartenant à chacun d'eux».

S'il pouvait y avoir différents produits nets pour chacun des propriétaires, servant de base au calcul, il n'y aurait pas de possibilité de répartir également l'indemnité globale. Il est donc plutôt à admettre que, si la Députation augmente ou diminue le produit net, sa décision pourra être invoquée pour ou contre tous les propriétaires ».

16. Men kan hiertegen nochtans volgende opmerkeringen maken :

1) De wetgever heeft geenszins de bedoeling gehad in artikel 9 van de wet van 2 mei 1837 (nu artikel 49) het principe vast te leggen, dat alle eigenaars in alle omstandigheden zouden uitbetaald worden op basis van hetzelfde principe. Wat de wetgever door gemeld artikel heeft bedoeld is eenvoudig het volgende : dat *al de eigenaars* van de bovengrond zonder uitzondering, zouden vergoed worden naar verhouding van de oppervlakte van hun eigendom, zonder rekening te houden met het feit of er al dan niet geëxploiteerd werd onder hun respectievelijke eigendommen ⁽³⁸⁾.

2) Wanneer men aanneemt — en niemand schijnt het te betwisten — dat de Bestendige Deputatie en de Raad van State optreden als *rechtscolleges*, dan moet men ook de gevolgen die hieruit voortvloeien aanvaarden. En één dezer gevolgen is o.m. de relativiteit van het gezag van gewijsde.

3) De wetgever voorziet uitdrukkelijk dat alle eigenaars verhaal kunnen uitoefenen. Ieder van hen heeft dus een eigen recht, iedereen is vrij de beslissing van het schattingskomitee te aanvaarden of te verwerpen. Maar zeker is dat ieder eigenaar die deze beslissing wil aanvechten, zelf het initiatief moet nemen om gebruik te maken van zijn recht op verhaal. Oefent hij dit recht uit dan komt hij terecht in het procesrecht met al de gevolgen daaraan verbonden.

4) De thesis volgens dewelke een eigenaar de mandataris zou zijn van al de anderen kan zeker niet weerhouden worden. Het mandaat «ad litem» is zeker mogelijk, maar daarvan moet het regelmatig bewijs geleverd worden en de namen van de mandanten zouden expliciet moeten vermeld zijn ⁽³⁹⁾. Wij voegen er aan toe dat hier ook het adagium «nul ne plaide par procureur» van toepassing is.

We moeten dus aannemen dat hoe paradoxaal het ook moge klinken, de beslissing van de Bestendige Deputatie of de Raad van State, op verhaal van één der eigenaars, slechts gezag van gewijsde heeft ten opzichte van deze eigenaar.

A fortiori moet men dan ook aanvaarden dat zulk een verhaal slechts verjaringstuitend is ten opzichte van de verhaaluitoefende eigenaar alleen.

17. Er is trouwens nog een ander principe dat hier speelt : de persona ad personam non fit interruptio civilis : de acte van burgerlijke stuiting geldt slechts ten opzichte van de persoon die de acte heeft gesteld.

« Le principe, schrijft De Page ⁽⁴⁰⁾ qui gouverne la matière est simple : l'interruption de la prescription ne profite ou ne nuit qu'aux personnes qui furent parties à l'acte d'où elle procède ».

En bij Baudry-Lacantinerie lezen wij ⁽⁴¹⁾ :

« Au contraire, l'interruption civile est personnelle, elle ne profite qu'à celui dont elle émane, elle ne nuit

qu'à celui contre qui elle a été dirigée. Cette prescription résulte, en effet, d'un acte juridique et les effets des actes juridiques ne se produisent en général qu'entre les personnes qui y ont été parties ».

Men heeft wel eens getracht deze burgerlijk procedure rechterlijke principes te omzeilen met te beweren dat het recht op de mijncijzen een « onverdeelbaar » recht zou zijn. In onze vorige bijdrage hebben wij echter reeds doen opmerken dat men terzake wel zou kunnen spreken van een onverdeelbaarheid in hoofde van de concessiehouders, maar niet in hoofde van de schuldeisers der mijncijzen ⁽⁴²⁾. Men kan dus onmogelijk hier artikel 2249 al. 2 toepassen.

18. B. Quid nu wanneer het verhaal wordt uitgeoefend door de concessiehouder zelf ?

Zoals hoger gezegd put de concessiehouder zijn recht op verhaal uit artikel 12 van het K.B. van 20 maart 1914 en artikel 2 van het K.B. van 23 augustus 1948. De wetgever heeft helaas vergeten de vormen van verhaal en de termijnen te omschrijven.

De vraag stelt zich tegen wie het verhaal van de concessiehouder moet gericht zijn. Volgens de Pandecten ⁽⁴³⁾ zou dit verhaal moeten uitgeoefend worden tegen de Staat (Minister van Economische zaken) die partij wordt in de zaak ⁽⁴⁴⁾. Wij vragen ons echter af of deze opinie nog kan gevolgd worden. Wij hebben inderdaad hoger reeds doen opmerken dat het K.B. van 28 februari 1935 een nieuw verhaal heeft voorzien tegen de uitspraak van de Bestendige Deputatie. Volgens deze wet was het precies de Minister van Economische zaken die over het verhaal moest statuëren. Men kan toch moeilijk aanvaarden dat deze zelfdertijd rechter en partij in het geding zou zijn. Nadien werd de Minister van Economische zaken wel vervangen door de Raad van State, maar zulks gebeurde dan ook maar alleen om de mijnwetgeving aan te passen aan de nieuwe toestand, geschapen door het oprichten van een speciaal administratief rechtscollege ⁽⁴⁵⁾.

Wij menen derhalve dat het verhaal van de concessiehouder moet gericht zijn tegen de eigenaars van de bovengrond zelf. Het spreekt vanzelf dat de uitspraak van de Bestendige Deputatie en van de Raad van State noodzakelijkerwijze rechtskracht moet hebben ten opzichte van al de eigenaars van de bovengrond. Daaruit vloeit dan ook voort dat zulk verhaal ook verjaringstuitend ten opzichte van al deze eigenaars is.

19. Er is o.i. trouwens nog een tweede argument : hoger hebben wij reeds onderstreept dat het verhaal van de concessiehouder zou kunnen beschouwd worden als een *erkenning* van het principe van de schuld, waarvan alleen het bedrag in betwisting blijft. Welnu : het is duidelijk dat alle schuldeisers wier schuldverdering in principe erkend wordt, de erkenning ten hunne voordele als verjaringstuitend kunnen inroepen. M.a.w. al de eigenaars van de bovengrond kunnen het verhaal van de concessiehouder ten hunne opzichte als een erkenning van hun recht op mijncijzen inroepen en het derhalve als verjaringstuitend beschouwen.

« En ce qui concerne la reconnaissance, zegt het Répertoire Pratique ⁽⁴⁶⁾, qui émane du débiteur ou du possesseur, elle peut être invoquée par la personne dont le droit est reconnu, même si celle-ci n'est pas partie à l'acte de reconnaissance ».

20. Uit het geheel van de bovengaande beschouwingen kan men alleszins de conclusie afleiden dat de wetgever « zeer duister » is gebleven op vele punten. Moesten onze parlementairen of de minister eens de

tijd vinden, ze zouden nuttig werk leveren door ook de mijnwetgeving eens op punt te stellen.

A. VANDEURZEN
Doctor Iuris.

(1) A. Bury: *Traité de la législation des mines, minières, des usines et des carrières en Belgique et en France*; Parijs 1877, t. I, Nr 491.

(2) Zie ook: P. Duchaine: *Manuel Pratique de Droit Minier Belge*; p. 131. *Repertoire pratique de droit Belge: Mines* nr 274. - L.J.D. Feraud - Giraud: *Codes des Mines et Mineurs*; Parijs, 1887, p. 453. - J. Libert et A. Meyers in *Revue de Droit Minier* 1922, p. 650 en vgl. - *Jurisprudence de Conseil des Mines*, t. XII, 1919 - 1923, p. 439. - *Les Pandectes Belges* v° Mines nr 1233.

(3) R.P.D.B. v° Mines 274; P. Duchaine loc. cit. nr 164.

(4) *Revue de Droit Minier*, 1922, p. 650 en vgl.

(5) Zie ook: L.J.D. Feraud-Giraud nr 400; en A. Delebecque: *Traité sur la législation des Mines Minières et Carrières en France et en Belgique*; Brussel 1838 t. II nr 705.

(6) P. Duchaine nr 164.

(7) Zie ook: Meyers in *Revue de Droit Minier* 1922, p. 555, 647, 687 en vgl. 130, p. 163. — *Pandectes Belges*: v° Mines nrs 1185, 1231, 1231. — Bury t. I nr 491; L.J.D. Feraud-Giraud nr 542; Peyret-Lallier: *Traité sur la législation des Mines*, Parijs, 1842 nr 105.

(8) Jules Jamsin: « De la Prescription du droit à la redevance » in *Revue de Droit Minier* 1930 p. 161.

(9) Zie ook: H. De Page: *Traité Élémentaire de Droit Civil Belge*, t. VI, nr 87; R.P.D.B. v° Prescription en matière civile nr 551.

(10) H. De Page t. VII nr 1305.

(11) Dalloz: *Répertoire de la Législation*, v° Mines, Minières, Carrières, nr 388.

(12) R.P.D.B. v° Prescription en matière civile nr 551.

(13) *Revue de Droit Minier*, 1922, p. 650 en vgl.

(14) Zie ook A. Bury t. I nr 493; *Revue de Droit Minier* 1930 p. 129; Contra: Feraud-Giraud nr 544.

(15) A. Bury t. I nr 495; *Cour de Lyon* 13-2-1872; S. 1873 II, p. 316.

(16) *Revue de Droit Minier* 1930, p. 129 en vgl.

(17) H. De Page t. VII, nr 1272 en t. V, nr 836.

(18) Contra: Jules Jamsin in *Revue de Droit Minier* 1930 p. 161.

(19) Aldus o.m. P. Duchaine p. 131 en p. 164; Colin et Capitant: *Cours élémentaire de droit civil français*, t. II, nr. 360 p. 339. - A. Bury t. I nr 490; R.P.D.B. v° Mines nr 273;

Jurisprudence Conseil des Mines 21 dec. 1923 t. XII, p. 438; H. De Page t. VII, nr 1326; A. Delebecque t. II, nr 707; Galopin « Prescription » nr 117; Baudry: *Prescription* nr 796; Mter Leon Goffin in *Revue de Droit Minier* 1957 nr 3 p. 129 en vgl.; De la Prescription quinquennale des Redevances Minières. - Peyret-Lallier t. I, nr 102; Contra: Burgerlijke rechtbank van Tongeren, 8 maart 1945, Pas. 1945, III, p. 69, hervormd door het arrest van het Hof van Beroep van Luik van 26-11-1949.

(20) *Revue de Droit Minier*, 1930, p. 129 en vgl.; L.J.D. Feraud-Giraud nr 541 p. 453; *Les Pandectes Périodiques* 1898-1902 v° Mines nr 12; Burgerlijke Rechtbank Luik 21 juni 1892, Pas. 1893, I, p. 897; Burgerlijke Rechtbank Verviers 13 april 1892, Pas. 1893 p. 481; *Verbreking* 11 juni 1877. S. 1878 I 20; Louis Aquillon: *Législation des Mines*, Paris 1886, t. I, p. 265.

(21) Colin et Capitant t. II, nr 360 p. 339.

(22) H. De Page t. VII nr 1147; R.P.D.B. v° Prescription en matière civile nr 166 en vgl.

(23) H. De Page t. VII, nr 1149; zie ook Peyret-Lallier t. I, nr 104.

(24) *Staatsblad* 23-24 augustus 1948 p. 6859.

(25) A. Bury t. I, nr 441-442.

(26) H. De Page t. VII.

(27) H. De Page t. VII nr 1172.

(28) H. De Page t. VII, nr 1168, 1194, 2, f.

(29) H. De Page t. VII nr 1211, zie ook nrs 1331, 1208 en 1210.

(30) *Recueil Annuel de Jurisprudence Belge*; Arrêts et Avis du Conseil d'Etat, 1945-1955, avis du 8-10-1954 p. 840.

(31) Zie ook: A. Bury, t. I, nr 446; R.P.D.B. v° Province nr 1490.

(32) *Les Nouvelles* v° Institutions Provinciales nr 263.

(33) H. De Page t. VII nr 1202.

(34) *Les Pandectes Belges* v° Mines nr 1245.

(35) Bury t. I, nr 446-447.

(36) *Revue de Droit Minier*, 1922 p. 649 en vgl.

(37) R.P.D.B. v° Mines nr 258.

(38) Bury t. I, nr 448; *Les Pandectes Belges* v° Mines 1255.

(39) H. De Page t. V, nr 365.

(40) H. De Page t. VII nr 1202.

(41) Baudry-Lacantinerie: *Précis de Droit Civil* t. II, nr 1480.

(42) Zie Feraud-Giraud nr 453; Louis Aquillon t. I. 267 en 307; *Revue de Droit Minier* 1922 p. 651; Bury t. I, nr 468; De Page t. III, nr 298; Peyret-Lallier t. I, nr 102; Pierre Splingard: *Des Concessions des Mines dans leurs rapport avec les Principes du droit Civil*, Bruxelles 1880 nr 72 p. 88.

(43) *Les Pandectes Belges* v° Mines nr 1243.

(44) Bury t. I, nr 442.

(45) Zie *Staatsblad* 23-24 augustus 1948.

(46) R.P.D.B. v° Prescription en matière civile nr 315.

Uitvoering en verjaring van de beslissingen van de Commissie van Beroep ter beslechting van betwistingen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit

Krachtens artikel 131 van het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 9 augustus 1957 (*Belgisch Staatsblad* van 12-13 augustus 1957) en 5 november 1959 (*Belg. Stbl.* van 27 november 1959) wordt iedere klacht van een verzekerde tegen het verzekeringsorganisme of het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit aangebracht bij die klachtencommissie, ingesteld bij besluit van de Regent van 21 maart 1949, waarbij bepaalde maatregelen worden opgelegd ter voorkoming en bestraffing van bedrog en waarbij commissies worden opgericht ter beslechting van betwistingen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit (hoger beroep is mogelijk bij de Commissie van Beroep, ingesteld door hetzelfde besluit — B. Stbl. van 25 maart 1949). — Ieder geschil tussen verzekeringsorganismen onderling of tussen één van hen en het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit wordt beslecht door de Commissie van Beroep (in eerste en laatste aanleg), waarvan zo even sprake was. Dit alles, luidens hetzelfde artikel 131:

« zolang de arbeidsgerechten beoogd bij artikel 130 niet zijn ingesteld of bevoegdheid hebben verkregen en onverminderd het recht der partijen om zich tot de gebeurlijk bevoegde rechtbanken te wenden ».

Anderzijds luidt artikel 16 van voormeld besluit van de Regent van 21 maart 1949 zelf, waarbij de inrichting en de rechtspleging van de Kommissies geregeld wordt, als volgt:

« De betwistingen betreffende de verzekering tegen ziekte en invaliditeit kunnen aan de bij dit besluit ingestelde commissies worden onderworpen; zij worden door deze laatste onderzocht en beslecht overeenkomstig de bepalingen van dit hoofdstuk ».

* * *

I. Waarde en uitvoerbaarheid der beslissingen van de Commissie van Beroep.

De vraag die ons hier op de eerste plaats interesseert, is te weten welke de waarde is van de beslissingen, getroffen door de Commissie van Beroep in-

zake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

a) Artikel 6 (en 6-bis) van de besluitwet van 28 december 1944 op de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1955 (B. Stbl. van 7 augustus 1955) welke aan de basis ligt van gans de organisatie van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit, met inbegrip van de op-richting der commissies belast met het beslechten der geschillen dienaangaande, beperkt er zich toe de Koning in zeer vage, beknopte en algemene bewoordingen te machtigen om «de voorwaarden opgelegd aan de gemachtigde landsbonden van verbonden van mutualiteitsverenigingen» te bepalen, alsook om «de inrichting en de werking van de Hulpkas en haar gewestelijke diensten en van het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit» te regelen. Hieruit volgt reeds dat menige bepaling door de Koning in uitvoering van deze beschikking getroffen, en op haar wettelijkheid getoetst, a priori voor betwisting vatbaar moet zijn.

Het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 van de ziekte- en invaliditeitsverzekering (met de talrijke latere wijzigingen) maakt de klachtencommissies en/of de Commissie van Beroep bevoegd (of verwijst er althans naar) om kennis te nemen van de geschillen tussen verzekerden en verzekeringsorganismen en het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekten en Invaliditeit, zoals bovenvermeld, doch het laat de vrijheid om het geschil onmiddellijk, tegelijkertijd, of achteraf, d.w.z. na de uitspraak door de Commissie van Beroep, bij de burgerlijke rechtbank aanhangig te maken; deze moet dan echter zelf uitmaken of ze al dan niet bevoegd is. Wel schijnt de tekst van artikel 131 in een zeker opzicht een onbetwistbare waarde te willen hechten aan de beslissingen van de Commissies, en deze laatste als per se bevoegd te willen beschouwen (recht dat ze niet toekent aan de burgerlijke rechtbanken), zodat de uitspraken wel de waarde van een vonnis schijnen te moeten bezitten. Er wordt evenwel niets uitdrukkelijks geformuleerd dienaangaande, evenmin trouwens als over de tenuitvoerlegging van de beslissingen-in-betwiste-zaken van deze administratieve rechtscolleges.

Het besluit zelf van 1949 legt wel uit *hoe de beslissingen* van de Commissie van Beroep genomen worden: bij meerderheid van stemmen, de voorzitter (magistraat van de rechterlijke orde) heeft enkel stemrecht bij staking van stemmen (artikel 51); *wanneer* ze uitgesproken worden (binnen de dertig dagen na ontvangst van het beroep-artikel 52); dat ze met redenen moeten omkleed zijn; en *hoe, wanneer en aan wie* ze moeten *betekend* worden: door de griffier, uiterlijk zeven dagen na de uitspraak, bij ter post aangetekend schrijven, aan de verzekerde, het verzekeringsorganisme, aan de Algemeen Beheerder van het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit en aan de Minister van Sociale Voorzorg. (artikel 53).

Hetzelfde besluit voorziet ook in een rechtspleging tot herziening, indien een door de Commissie niet gekend feit aan het licht komt na de uitspraak (artikel 55), doch gewaagt niet van de waarde der uitspraak, t.t.z. of deze gezag van rechterlijk gewijsde bezit, of ze bindend is voor de partijen; er is geen sprake van formulier van tenuitvoerlegging, van de kennisneming der geschillen betreffende een vrijwillige of gedwongen tenuitvoerlegging, de verjaring (behalve één uitzondering, zie infra), enz.

b) Vergelijkt men deze toestand bijvoorbeeld met deze van de *rechtscolleges voor betwiste zaken nopens de rust- en overlevingspensioenen der arbeiders en bedienden*, dan valt het op dat de Koning respectievelijk

door artikel 20 van de *wet* van 21 mei 1955, gewijzigd bij artikel 31 van de *wet* van 1 augustus 1957 (Belgisch Staatsblad van 10 augustus 1957) en artikel 25 van de *wet* van 12 juli 1957 (B. Stbl. dd. 21 juli 1957) er uitdrukkelijk mede belast wordt «de formules van tenuitvoerlegging van in kracht van gewijsde gegane beslissingen» te bepalen. In artikel 23 van het uitvoeringsbesluit van 28 april 1958 (B. Stbl. van 5 juni 1958) is de tekst van het formulier, door de griffier-verslaggever aan te brengen op de uitgifte van de beslissing van de Hoge Commissie voor Pensioenen, aangegeven: o.a. «Aan alle daartoe aangezochte deurwaarders en aan alle bevoegde openbare besturen, inzonderheid de administratie van registratie en domeinen, wordt er gelast en bevolen, deze beslissing ten uitvoer te leggen, en aan alle bevelhebbers en officieren van de openbare machten deze hun medewerking te verlenen, wanneer zij daartoe wettelijk aangezocht worden.»

Artikel 24 verklaart dan nadrukkelijk dat de Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen, en de Nationale Kas voor Bediendenpensioenen er toe *gehouden* zijn *zich te schikken* naar de in kracht van gewijsde gegane beslissingen, die voorzien van de *formule van tenuitvoerlegging*, hun werden *betekend*.

Deze bepalingen laten weinig aan duidelijkheid en wettelijkheid te wensen over (zonder nochtans de vraag te willen aanroeren of het recht op pensioen een burgerlijk dan wel een politiek recht is, en of de wet welke zich impliciet schijnt uitgesproken te hebben over de aard van het recht, aan de rechtbanken en aan de partijen toestaat er een andere qualificatie aan te geven, zélf *grondwettelijk* is). De beslissingen van de Hoge Commissie voor Pensioenen hebben de volle waarde van een vonnis — zoals nog uit het vervolg moge blijken (behoudens de mogelijkheid tot nietigverklaring door de Raad van State, waarop we hier eveneens niet verder wensen in te gaan), zodat de betrokken rechtzoekende partijen hun volle vertrouwen mogen schenken aan dit rechtscollege.

c) Laten we nu even stilstaan bij de *vonnissen en arresten van de rechtsmachten der rechterlijke orde*, althans op het stuk van hun waarde en uitvoering. Ik herinner even aan enkele belangrijke bepalingen van het wetboek van burgerlijke rechtspleging en van de wetten op de bevoegdheid:

— In artikel 146 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging is er sprake van de uitvoeringsformule op de uitgifte van het vonnis;

— artikel 147 bepaalt dat de voorlopige en definitieve vonnissen die veroordelingen uitspreken slechts uitvoerbaar zijn nadat ze aan de verliezende partij betekend werden;

— krachtens artikel 545 kunnen de vonnissen en akten slechts uitgevoerd worden zo ze o.a. een oproep tot de gerechtelijke officieren (deurwaarders) bevatten.

— artikel 51 van de wet op de bevoegdheid van 25 maart 1876 beschikt dat de geschillen betreffende de tenuitvoerlegging van vonnissen worden gebracht voor de rechtbank van eerste aanleg van de plaats, waar de tenuitvoerlegging vervolgd wordt.

Aan te stippen valt, dat volgens de rechtspraak en de rechtsleer de betwistingen betreffende de *gedwongen* tenuitvoerlegging van gelijk welke rechterlijke eindbeslissing — zelfs van de vonnissen of de uitspraken van de rechtbanken van koophandel, van de vrederechters en van de werkrechtshraden (buitengewone rechtbanken) en de arresten van het Hof van Beroep, altijd door de rechtbank van eerste aanleg beslecht worden (A. Braas, Précis de Procédure civile, II, blz. 782, sub N° 1574). Hetzelfde geldt de rol van de voorzitter van de rechtbank in kortgeding om voorlopig en dringend uitspraak te doen over gelijkaardige moei-

lijkheden bij de tenuitvoerlegging van vonnissen (art. 806, W.B.R., zie ibidem, blz. 786, nr 1579).

Wat zijn nu de essentiële materiële kenmerken, of juist -gevolgen van het vonnis;

1) de zaak wordt de rechter onttrokken;

2) bekrachtiging van een bestaand recht of schepping van een nieuw recht: meestal zijn de vonnissen declaratoir. Ze verlenen alleszins aan het recht een grotere kracht: *authentieke en uitvoerbare* titel;

3) gezag van gewijsde (zie cursus Van Dievoet: Rechterlijke Organisatie, Bevoegdheid, Burgerlijke Rechtspleging; « Leidraad voor mijn Studenten », blz. 129, sub 5.)

* * *

Om terug te komen op de beslissingen van de Commissie van Beroep ter beslechting van geschillen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit: het wil me voorkomen dat deze uitspraken de *waarde* van een vonnis geveld door een burgerlijke rechtbank bezitten, althans in beginsel, doch niet volledig zijn als rechtstitel wat de uitvoerbaarheid en de afdwingbaarheid van de uitvoering betreft. De zaak wordt de Commissie onttrokken, een bestaand recht wordt vastgesteld, er is een authentieke uitspraak « in rechten », en een authentieke titel; de beslissing heeft gezag van gewijsde (mits ruim inzicht). Wat ontbreekt doch wat voor de praktijk en de (effectieve) uitoefening der rechten als van essentieel belang moet beschouwd worden, is het feit dat de beslissing *geen uitvoerbare titel uitmaakt* (zoals een gewoon vonnis, een notariële akte, een vonnis van de werkrechtshoofden, van de vrederechter, van de rechtbank van koophandel, een beslissing van de hoge Commissie van Pensioenen, de arresten van de Raad van State, enz.). Om de puntjes op de i te zetten, wijs ik er echter op dat een arrest of een vonnis *zelf* eigenlijk ook geen uitvoerbare titel is (niettegenstaande de tekst van voornoemd artikel 545); enkel de uitgifte (*grosse*) afgeleverd door de griffier geldt als uitvoerbare titel, en dus niet de eigenlijke *minuut* door de rechter en de griffier getekend: deze is volstrekt geldig buiten elke formule van tenuitvoerlegging en « gouvernementele » betiteling om (zie Braas, op. cit., blz. 763-764, n° 1529). Hieruit blijkt eens te meer, dat louter theoretisch gezien, het vonnis van de rechter in waarde niet merkbaar verschilt van de beslissing van de Commissie van Beroep. Ook naar de vorm beschouwd zijn beide met redenen omkleed.

Is het een scheidsrechterlijke beslissing?

— Zonder zover te willen gaan de stelling te poneren dat de beslissingen van de commissies ingesteld bij het regentsbesluit van 21 maart 1949 als *scheidsrechterlijke beslissingen* moeten aangezien worden, kan een zekere verwantschap toch niet geloofwaardig worden. O.a. wegens het facultatief karakter van de tussenkomst der commissies, en wegens het doorslaggevend karakter van de stem van de voorzitter (derde) in de commissie van beroep, wanneer er staking van stemmen is der leden, waarvan de helft werkgevers- en de helft werknemersorganisaties vertegenwoordigen, en tenslotte vooral wegens het niet-uitvoerbaar karakter (per se) van de beslissingen van bedoelde Commissie. (zie ook infra). In gemeen recht is de scheidsrechterlijke uitspraak zelf een waar vonnis dat gezag van gewijsde bezit, los van de uitvoerbare kracht, welke het bevelschrift tot exequatur haar verleent (zie « Bulletin de la Fédération des Industries belges » van 1 maart 1960, blz. 581 : Rb. Brussel 9-9-59).

— Voorzeker, de « scheidsrechters » worden in het onderzocht geval door de Koning benoemd, de rechts-

pleging wordt dwingend door de wetgever (sensu lato) geregeld, het gaat om rechten waarover de partijen niet vrij kunnen beschikken, en die beheerst worden door een wet van openbare orde (zie, bij wijze van vergelijking, art. 1003 en vlg. W.B.R.). In dit opzicht meen ik me dan ook te mogen aansluiten bij de thesis welke substituut Haesaert van de Raad van State terzake aankleeft met betrekking tot de aard der beslissingen uitgesproken door de Commissies in Pensioenaaangelegenheden (zie « Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid » van oktober 1959: « De aard van het Recht op Pensioen », blz. 875 en 876, eerste twee alinea's).

— Toch is de toestand inzake ziekte en invaliditeit (verplichte verzekering) niet over heel de lijn identiek: in vele gevallen gaat het om twee *privaatrechtelijke* personen die tegenover elkaar staan; enerzijds de verzekerde arbeider of bediende, anderzijds de erkende vrije mutualiteitsvereniging (welke een privaatrechtelijke rechtspersoon is: maatschappij van onderlinge bijstand), zoals ze ingeschakeld is in het *verbond*, dat op zijn beurt deel uitmaakt van de *gemachtigde Landsbond*. Ook al past dit laatste, met behulp van de verbonden en erkende ziekenfondsen, de *dwingende* regelen van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering toe, bestaat er, mijns inziens, een *contractueel* verband met de aangeslotene (minstens een toetredingscontract): belanghebbende *kies*t het organisme dat hem al of niet aanvaardt, dat *vrij* zeker modaliteiten bepaalt (bijv. uren waarop de kantoren toegankelijk zijn voor het publiek, regeling van de algemene informatieve vergadering der leden), dat een bijdrage mag eisen voor bijkomende verstrekkingen in de vrije verzekering (bijv. ambulantiemogelijkheden, vakantiekolonies voor kinderen der effectieve leden in Zwitserland) (1) en dat medezeggenschap heeft in het Bestendig Comité van het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit, waar het o.a. zekere wijzigingen aan de reglementering kan voorstellen. Anderzijds hebben de beslissingen van de Commissie van Beroep geen uitvoerbare kracht. Alles welbeschouwd, ware het dan maar logisch dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of de eerste voorzitter van het Hof van Beroep het *exequatur* verleende, zoals bij een arbitrage, na onderzoek van de naleving der vormvoorwaarden. Doch bij ontstentenis van een uitdrukkelijke tekst welke hen terzake bevoegd zou maken of zou verklaren dat de rechtspleging voor de Commissies werkelijk als een soort arbitrage in de zin van het burgerlijk procesrecht te beschouwen is, mag men gerust onderstellen dat voormelde magistraten zich (terzake) onbevoegd zouden verklaren of de aangelegenheid voor onderzoek *ten gronde* naar de burgerlijke rechtbank zouden verwijzen.

In elk geval, de Raad van State beschouwt de Commissie van Beroep — zonder uitdrukkelijke *bijzondere* wetteksten welke hem *inzonderheid* terzake bevoegdheid zou verlenen, als een wettelijk opgericht rechtsprekend administratief rechtcollege-in-betwiste-zaken, en niet als een arbitrage-gerecht, of een gewoon administratief lichaam; hij aanvaardt het verhaal tot nietigverklaring tegen de beslissingen van bedoelde Commissie, wegens overtreding van op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, machtsafwending en dgl. (zie arrest nr 5058 dd. 10-4-56, Informatieblad van het R.V.Z.I. van juni 1956, blz. 154 en vlg.). Het gevolg hiervan is echter dat indien de beslissing van de Commissie van Beroep vernietigd wordt, bijv. wegens miskenning van de rechten der verdediging, de zaak opnieuw behandeld wordt door de Commissie(s), om andermaal tot een niet-uitvoerbare titel te komen!

Er bestaat bijna geen rechtspraak van de burgerlijke

rechtbanken nopens deze kiese kwesties: wel werd ooit door de lagere rechtbanken beweerd dat de Kommissies slechts zekere *feitelijke* voorwaarden onderzoeken en geen uitspraak doen over het recht (Rb. Brussel, 3-2-1953, J.T. 1954, blz. 156; Brussel, 1-12-54 Pas. 56, II, 55; Luik, 12-6-1954, onuitgegeven).

II. Een natuurlijke verbintenis?

De slotformule van de uitspraken van de Kommissie van Beroep, is meestal in deze zin gesteld, althans als de beslissing van de Klachtenkommissie niet of niet geheel bevestigd wordt:

« De Kommissie van Beroep: *zegt voor recht* dat de verzekerde... (van...af) gerechtigd was (of is) op de invaliditeitsvergoedingen (vergoeding voor primaire ongeschiktheid — rustvergoeding bij bevalling) » — soms ook:

« De Kommissie van Beroep *zegt* dat het verzekeringsorganisme het saldo van de verschuldigde som (welke na onderzoek verkeerd bleek berekend te zijn) *moet betalen aan de verzekerde* » enz.

Op officiële wijze — laten we aannemen bij wijze van als rechterlijke uitspraak geldende beslissing — wordt derhalve een recht « voor recht » vastgesteld ten gunste van de winnende partij en een verbintenis ten laste van de verliezende partij, doch, zoals aangetoond, kan de uitvoering dezer verbintenis — zoals-ze-uit-de-authentieke-titel — blijkt, niet met dwangmiddelen opgevorderd worden en o.a. niet door een dwangbevel, executoriaal beslag of beslag onder derden, of de tussenkomst der Registratie en Domeinen afgedwongen worden, terwijl de deurwaarder zal weigeren zijn ministerie te verlenen bij de uitvoering van de beslissing.

Er is dus enerzijds een positief recht doch dat niet door een rechtsvordering beschermd wordt en anderzijds een juridische verbintenis, doch die niet afdwingbaar is. Dit is althans één mogelijke voorstelling.

We bevinden ons hier namelijk, naar mijn bescheiden oordeel, op het glad terrein van de natuurlijke verbintenis, die reeds heel wat deining heeft veroorzaakt in de rechtswetenschap en welke door Dekkers (« Handboek van Burgerlijk Recht », II, 1957, blz. 272 en 273, nr 491) bepaald wordt als een « *verbintenis die niet kan gevorderd worden* ». Volgens De Page, is de natuurlijke verbintenis een verbintenis die niet erkend is door het positief recht. Zij zou geen juridische verbintenis zijn omdat het recht haar het essentieel kenmerk van juridische verbintenissen ontzegt: de gedwongen tenuitvoerlegging in geval de schuldenaar niet vrijwillig zou uitvoeren. « Natuurlijke verbintenis » betekent derhalve in de wereld van het recht « afwezigheid van verplichting » (« *Traité élémentaire de Droit civil belge* » 1950, Tome troisième, seconde partie, blz. 69 en 70 sub. nr 57).

Dit komt er op neer te verklaren dat de verbintenis louter van *morele* aard is, althans zeker bij haar ontstaan; in casu is er geen rechtsvordering (of: recht in beweging) tot gedwongen uitvoering van de verbintenis, welke laatste uit de beslissing van de Kommissie van Beroep kwam vast te staan. Wie aanneemt dat deze vordering zich met het (statistisch) recht vereenzelvigd, moet tot de konklusie komen dat waar er (zoals in dit geval) geen rechtsvordering aanwezig is er ook geen « recht » kan bestaan, dan één van *louter morele aard*.

Ik wens me niet te verdiepen in deze zuiver speculatieve beschouwingen nopens de grens tussen morele en positieve rechten, noch nopens de verhouding tussen zedenleer en Recht in het algemeen.

Het resultaat blijft praktisch hetzelfde: als de verliezende partij, (inzonderheid de landsbond der verbonden van erkende mutualiteitsverenigingen of de verzekerde) de beslissing niet vrijwillig wil uitvoeren kan zij er met dwangmiddelen niet toe genoopt worden. Dit is vooral nadelig voor de verzekerde die het proces wint en de zwakkere partij is tegenover het — nochtans « overwonnen » — verzekeringsorganisme, daar hij over weinig psychologische en morele wapens beschikt om een eventueel onwillig ziekenfonds tot uitvoering van zijn verbintenis te bewegen. Het enig, langdurig en kostelijk (behoudens de mogelijkheid van een « pro Deo ») middel zou zijn een dagvaarding voor de burgerlijke rechter, doch niet in-uitvoering-van-de-verbintenis-zoals-ze-uit-de-beslissing-bleek, doch tot (her)onderzoek van de grondslag van het recht zelf op de prestatie van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, met daarbij het risico dat de rechtbank zich onbevoegd zou verklaren, of de tegenpartij in het gelijk stellen, enz. enz.

Voert de verliezende partij evenwel de verbintenis *vrijwillig* uit dan wordt het een *burgerlijke verbintenis*: zij heeft dan geen schenking gedaan, maar een werkelijke schuld betaald, die ze niet meer kan terugvorderen als onverschuldigde uitkering.

Door de uitdrukkelijke wil van de schuldenaar kan de natuurlijke verbintenis in een burgerlijke-omgezet worden, met al de juridische gevolgen van dien.

Aldus wordt tegenwoordig aanvaard dat de natuurlijke verbintenis in een burgerlijke kan omgeschakeld worden door de *belofte van uitvoering der verbintenis*. Deze is zelfs zonder aanvaarding door de schuldeiser geldig. Het is echter soms moeilijk na te gaan of er werkelijk belofte van uitvoering is, dan wel loutere erkenning van *het bestaan* van een natuurlijke verbintenis, zonder verbintenis de eerstvermelde te zullen uitvoeren. (De Page, op. cit. blz. 81, nr 63).

Welnu, men zou misschien wel kunnen beweren dat de verzekerde en het verzekeringsorganisme, welke reeds kontraktueel met elkaar verbonden werden bij de aansluiting en aanvaarding (inschrijving) van het lid, andermaal door een kontrakt verbonden werden, van bijzondere aard ditmaal, het zgn. gerechtelijk kontrakt: volgens deze theorie, biedt de eiser de verweerder het debat aan, op het ogenblik van de indiening van een verzoekschrift bij de Klachtenkommissie, de verweerder aanvaardt het debat, en het gerechtelijk kontrakt is geboren. M.a.w. er zou voor beide partijen een overeenkomst ontstaan, waarop de regelen van artikel 1134 B.W.B. toepasselijk zouden zijn. Dit kontrakt zou dan eveneens de ongeschreven clausule bevatten, volgens dewelke de verliezende partij (als het tot een beroepsprocedure zou komen), de beslissing van de Kommissie van Beroep zou naleven. Ik kan me immers moeilijk inbeelden dat het de partijen bij het inleiden van de procedure louter om een platonische « verklaring in rechten » zou te doen zijn (of om een voorspel tot een nieuwe lange, kostelijke en twijfelachtige procedure voor de burgerlijke rechtbanken, nadat de administratieve colleges zich zouden uitgesproken hebben bij wijze van abstrakte beslissing).

Het bestaan van de overeenkomst en de interpretatie van de zin ervan, zou door de burgerlijke rechter kunnen onderzocht worden als iedere andere burgerlijke overeenkomst en de uitvoering van het kontrakt — met als voorwerp de uitvoering van de beslissing van de Kommissie van Beroep — zou derhalve kunnen afgedwongen worden na de uitspraak van het vonnis en van de betekening van de uitgifte ervan (met de verplichte formule van ten uitvoerlegging), op het ogenblik dat het in kracht van gewijsde zou getreden zijn.

Voorzichtigheidshalve ware het best dat de verzekeringsorganismen bij de aanvaarding van een nieuw lid (verplicht-verzekerde) een type kontrakt lieten tekenen, waarbij beide partijen zich juridisch zouden verbinden de beslissingen van de Kommissie van Beroep te zullen uitvoeren ingeval het ooit tot een geschil zou komen dat aanhangig zou gemaakt worden bij de Kommissies voorzien in het regentsbesluit van 21 maart 1949. Dit zou de belangen van beide partijen en vooral van de verzekerde vrijwaren: het ware een volledige, rechtsgeldige, afdwingbare overeenkomst, die desnoods bij vonnis door de rechter zou kunnen erkend worden en aldus tot een uitvoerbare titel aanleiding geven: beide partijen zouden derhalve wel per se geneigd zijn de beslissing uit te voeren. Misschien kon een clause in die zin in de statuten der mutualiteiten opgenomen worden — voor zover deze laatste statuten op het stuk van de verplichte verzekering bezitten — dit ware nog eenvoudiger. Mogelijk komen deze clauses reeds voor; ik weet het niet en stel me trouwens slechts op principieel standpunt.

III. De verjaring der Beslissingen.

Uit de voorafgaande beschouwingen volgt vanzelfsprekend dat de beslissingen van de Kommissie van Beroep *onverjaarbaar* zijn: de rechten welke er door vastgesteld worden zijn louter theoretisch en kunnen nooit door een verjaring te niet gedaan worden; de verjaring speelt zich immers slechts af op het plan van de *uitoefening* der rechten; en natuurlijke verbintenissen — zeker in zover men aanvaardt dat ze een zuiver-zedelijk karakter vertonen — blijven bestaan zelfs indien de vorderingen welke er op betrekking hebben, verjaard zijn. De verklaring « voor recht » (beslissing), welke de Kommissie van Beroep inzake beslechtiging van geschillen nopens de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit, aflegt behoudt haar (theoretische) waarde, zolang ze niet uitgevoerd is. Voor zover er in casu toch een burgerlijke verbintenis tot uitvoering van de beslissing zou bestaan, wegens de uitdrukkelijke belofte van de schuldenaar tot uitvoering of wegens vroegere overeenkomst tussen de partijen, kan de rechtsvordering tot uitvoering dezer verbintenis, naar mijn bescheiden oordeel, enkel na 30 jaren verjaren, tenzij de partij(-en) zich uitdrukkelijk zouden verbonden hebben tot erkenning van een kortere verjaringstermijn voor de uitvoering van voormelde beslissing.

Inderdaad, het wil me voorkomen dat de tekst van artikel 120 van het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955, die in beginsel een verjaring van één jaar vaststelt, enkel de betalingen van o.a. de geneeskundige verzorging op het oog heeft welke vóór en buiten elke betwisting en — elk rechtsgeding dan moeten verricht worden.

Alleszins is de opstelling in die zin: er is nergens sprake in dit artikel van de verjaring van de *uitvoering van de beslissingen* (noch van de éézijdige wilsuitdrukkingen of overeenkomsten tot uitvoering van die beslissingen) der administratieve rechtscolleges, noch van het ingaan der verjaringstermijnen op de datum van de betekening der beslissingen, maar wel bijv. van het ingaan der termijnen op het einde der maand, waarin geneeskundige verzorging werd verleend, of « op de datum der uitbetaling » door het verzekeringsorganisme.

Artikel 120 — dat nota bene het woord « verjaring » of « stuiting » zelfs niet gebruikt — mag niet breed geïnterpreteerd worden, noch naar analogie toegepast worden op gelijkaardige gevallen, omdat het een afwijking inhoudt op het *algemeen beginsel* van arti-

kel 2262 van het burgerlijk wetboek (dertigjarige verjaring), en alle afwijkingen op dit beginselartikel eng moeten geïnterpreteerd worden (Cfr. De Page en Dekkers « *Traité Élémentaire de droit civil belge* », Tome VII, 1957, nr 13079, en voetnoot 2, blz. 1163).

Trouwens, de uitvoering der vonnissen in burgerlijke zaken, verjaart met dertig jaar, ook al waren de betwiste rechten aan een kortere verjaring onderworpen (cfr. R. Dekkers « *Handboek van Burgerlijk Recht* », 1956, deel I, blz. 832, nr. 1558 d): V.B. de eis der geneesheren en chirurgen tot betaling van het ereloon verjaart na één jaar, de vordering tot uitvoering van het vonnis verjaart na 30 jaar.

Tenslotte is het niet zonder belang er op te wijzen dat, mochten de burgerlijke rechtbanken bij toeval ten gronde kennis nemen van één of ander geschil inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit (in plaats van de Kommissies) zij zelfs voor de vaststelling van een recht op prestatie, zouden kunnen weigeren artikel 120 O.K.B. toe te passen, omdat er in gehuldigde korte verjaring het voorwerp uitmaakt van een koninklijk besluit, dat afwijkt van artikel 2262 B.W.B., zonder voldoende rechtsgrond te vinden in de besluitwet van 28 december 1944 (zie supra, bij het begin dezer uiteenzetting) cfr. Burgerlijke rechtbank Brussel, dd. 3-2-1953 J.T. 1954, 156.

* * *

Algemene opmerking:

In het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 van de ziekte- en invaliditeitsverzekering is er wel een bijzonder geval voorzien: bij terugvordering van ten onrechte betaalde uitkeringen door het verzekeringsorganisme, is er namelijk in artikel 126 quinquies, dat ingevoegd werd door artikel 3 van het koninklijk besluit van 9 augustus 1957 (B. Stbl. van 12, 13 augustus 1957), sprake van een verplichting opgelegd aan voormeld organisme om de *terugbetaling* aan te vullen tot het beloop van de verschuldigde som, ingeval de recuperatieprocedure niet uitgelopen is op de algehele terugbetaling van de terugvorderbare sommen « *overeenkomstig de bepalingen van artikel 120 voor onderhavig besluit binnen een tijdsbestek verstrijkend einde van het jaar na dat ...* » zo er betwisting is geweest *waarin de eindbeslissing van de bevoegde rechtsmacht*, hetzij door toedoen van die rechtsmacht, hetzij door toedoen van een der bij dat geschil betrokken partijen *aan de verzekerde werd betekend*. »

Nog afgezien van de slechte redactie en dito interpunctie van voormelde Nederlandse versie, welke de indruk wekt dat de verjaringstermijn respectievelijk in artikel 126 quinquies en in artikel 120 vermeld, hetzelfde zijn, valt aan te stippen dat er dus in deze hypothese een onrechtstreekse, min of meer uitdrukkelijke verjaringstermijn van *minstens één jaar en één dag en maximum twee jaar min één dag* voorzien is. De vraag of én hoe de terugvordering ingevolge een eindbeslissing van de Kommissie van Beroep, kan en mag afgedwongen worden door het verzekeringsorganisme, wordt niet geregeld, maar schijnt als een gewone, vanzelfsprekende zaak beschouwd te worden.

Besluit:

Bij de oplossing van de in deze studie behandelde problemen komen zoveel moeilijkheden om de hoek kijken, welke door een duidelijker en onbetwistbaarder *wettelijke* tekst gemakkelijk uit de weg zouden kunnen geruimd worden. Mocht de parlementairen bij het

onderzoek van de hervormingsplannen tot sanering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering ook deze aangelegenheden ter studie nemen, in afwachting dat sociale rechtbanken worden opgericht. Deze laatste zouden een definitieve en meer algemene regeling van de rechtsbedeling inzake sociale wetgeving in haar onderscheiden takken kunnen brengen. Dit is geen vrome wens, maar een dringend gebod van het ogenblik, voor meer rechtszekerheid ten bate van de arbeiders en bedienden en ter vereenvoudiging van de

veelvuldige en dubbelzinnige rechtsplegingen welke nu nog op het terrein van het maatschappelijk recht bestaan.

Dr. jur. R. ELST.

(1) Ik laat hier de Hulpkas buiten beschouwing, welke evenals het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit een openbare instelling is en niet tegelijk de vrije ziekteverzekering regelt (van vaste Rijksambtenaren, zelfstandigen enz. die vrijwillig bij een ziekenfonds aansluiten, zonder onder de maatschappelijke zekerheid te vallen).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer — 4 maart 1960

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Van Rijn en Van Leynseele.

Inbeslagneming van onroerend goed. — Nietigheid van de akte van hoger beroep wanneer zij geen opgave van de grieven overeenkomstig art. 71 van de wet op de gerechtelijke uitwinning behelst. — Deze nietigheid, die tot bescherming van de particuliere belangen is voorgeschreven, mag door de rechter niet ambtshalve worden ingeroepen.

Door in art. 71 van de wet op de gerechtelijke uitwinning de appellant op te leggen, bij afwijking van art. 462 Rv. zijn grieven in de akte van hoger beroep op te geven, heeft de wetgever bedoeld geïntimeerde tegen een louter dilatoir beroep te beschermen.

De nietigheid, die het gevolg is van het niet nakomen van deze rechtsvorm en tot bescherming van een partikulier belang is voorgeschreven, is gedekt wanneer de appellant zonder voorbehoud conclusies over de feiten heeft genomen.

Een nietigheid, die de openbare orde niet raakt, mag door de rechter niet ambtshalve worden ingeroepen.

N.V. Transports routiers Européens t./ R.M.Z. en Belgische Staat (Ministerie van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest op 12 november 1958 gewezen door het Hof van beroep te Gent;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 71 van de Wet van 15 augustus 1854, gewijzigd door artikel 34 van het koninklijk besluit nr 300 van 30 maart 1936 en bevestigd door de wet van 4 mei 1936 betreffende het onroerend beslag, 173 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, gewijzigd door artikel 10 van voormeld koninklijk besluit nr 300 van 30 maart 1936 en 6 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest het hoger beroep van ambtswege niet ontvankelijk verklaard heeft, in zover het op de vanwaardeverklaring van het onroerend beslag betrekking had op grond van de overweging dat eiseres in haar beroepsakte « niet aanduidt door welke beschikkingen van het bestreden vonnis zij zich geschaad acht, noch haar middelen daaromtrent beknopt uiteenzet » en dat « derhalve het hoger beroep omtrent dit geschil, ingevolge artikel 71 van de Wet van 15 augustus 1854 gewijzigd bij koninklijk besluit van

30 maart 1936, nietig is en mitsdien niet ontvankelijk dient verklaard te worden », dan wanneer de door artikel 71 van de wet van 15 augustus 1854, gewijzigd door artikel 34 van het koninklijk besluit nr 300 van 30 maart 1936, voorziene nietigheid door het in regelmatig vóór het Hof van Beroep genomen conclusies opgeworpen verweer van verweerders over de grond van de zaak gedekt werd (schending van artikel 173 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) en niet van openbare orde is, zodat zij niet ambtshalve door de rechter in beroep kon opgeworpen worden (artikel 6 van het Burgerlijk Wetboek) :

Overwegende dat het enig door het Hof op te lossen vraagpunt dit is of de bij artikel 71 van de wet op de gerechtelijke uitwinning voorgeschreven nietigheid, voortkomende van het gebrek aan vermelding van beroepers grieven in de akte van hoger beroep, ambtshalve door de rechter mag opgeworpen worden, zelfs wanneer de beroepenen zonder voorbehoud conclusies over de grond van de zaak hebben genomen;

Overwegende dat door aan de beroeper op te leggen, bij afwijking van artikel 462 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, zijn grieven in de akte van hoger beroep op te geven, de wetgever bedoeld heeft beroepene tegen een louter dilatoir hoger beroep te beschermen;

Dat de nietigheid welke het gevolg is van het niet nakomen dezer rechtsvorm en tot bescherming van een privaat belang wordt voorgeschreven, gedekt is wanneer beroepene zonder voorbehoud conclusies over de grond van de zaak genomen heeft;

Overwegende dat uit de bij de voorziening gevoegde conclusies blijkt dat verweerders vermelde nietigheid niet vóór het Hof van beroep hebben opgeworpen en over de grond geconcludeerd hebben; dat een nietigheid die vreemd is aan de openbare orde niet ambtshalve door de rechter mag worden ingeroepen;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest in zover het ambtshalve het hoger beroep niet ontvankelijk heeft verklaard in de mate waarin het op de vanwaardeverklaring van het onroerend beslag betrekking heeft en in zover het aanlegster tot de kosten heeft veroordeeld;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eerste verweerder tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 5 januari 1960.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : MM. Buch en Mees.

Substituut-auditeur-generaal : M. Similon.

Militievergoedingen. — Berekeningswijze voor de bepaling van het bedrag dat recht geeft op de vergoeding. — Niet-afrekbare lasten.

Artikel 3, 1° K.B. 13 oktober 1951 tot regeling van de toekenning van militievergoedingen bepaalt hoe het bedrag dient berekend te worden dat recht geeft tot het genieten der vergoedingen, en welke lasten mogen in aanmerking genomen worden. Het gedeelte van de netto-inkomsten, aangewend tot de storting van een bijdragen aan een mutualiteitsvereniging, komt niet in aanmerking.

De Belgische Staat (Minister van Binnenlandse Zaken)
t/ Willeme Leopold.

Arrest n° 7520.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 14 april 1959 waarbij de militievergoedingscommissie van het arrondissement Antwerpen aan Leopold Willeme, vanaf 1 februari 1959 een militievergoeding van 500 frank per maand toekent; dat de bestreden beslissing op 17 april 1959 aan de verzoekende partij is betekend;

Overwegende dat de gemachtigde van de Minister van Binnenlandse Zaken de door Leopold Willeme ingediende aanvraag om militievergoeding had afgewezen omdat het jaarlijks nettobedrag van dezes inkomsten niet lager was dan anderhalve maal het voor de bedrijfsbelasting belastbaar minimum; dat de commissie voor militievergoedingen anders besliste, omdat zij van Willeme's in aanmerking te nemen jaarlijkse inkomsten, benevens het vaste bedrag van 25 t.h. bepaald bij artikel 29, § 3 van de geordende wetten op de inkomstenbelastingen, nog een bedrag van 2.448 frank, overeenkomend met de aan een mutualiteit betaalde bijdragen, heeft afgetrokken; dat de verzoekende partij betoogt dat alleen de eerste van deze beide verminderingen is vermeld in artikel 3, 1° van het koninklijk besluit van 13 oktober 1951 tot regeling van de toekenning van militievergoedingen;

Overwegende dat artikel 3, 1° van het koninklijk besluit van 13 oktober 1951 bepaalt : « Het jaarbedrag der inkomsten dat... in aanmerking komt, stemt overeen : 1° voor de inkomsten bedoeld in artikel 25, § 1, 2°, litt. a, der samengevatte wetten betreffende de inkomstenbelastingen, met het bedrag, vermenigvuldigd met twee en verminderd met het bij § 3 van artikel 29 van voornoemde wetten bepaalde vast bedrag, der bezoldigingen genoten gedurende de zes maanden welke aan het indienen van de vergoedingsaanvraag voorafgaan... »;

Overwegende dat het bij § 3, tweede lid, van artikel 29 van de samengevatte wetten op de inkomstenbelastingen op 1/4 van de bezoldiging bepaalde vast bedrag berekend wordt op de bruto-inkomsten en daarvan wordt afgetrokken; dat het wel onderscheiden is van het deel van de netto-inkomsten dat krachtens artikel 30bis van dezelfde wetten vrijdom van belasting geniet; dat de precieze verwijzing in het koninklijk besluit van 13 oktober 1951 naar bedoeld vast bedrag niet slaat op het gedeelte van de netto-inkomsten dat wordt aangewend tot het storten van een

bijdrage aan een mutualiteitsverzekering; dat de bestreden beslissing, door van de inkomsten van Willeme andere bedragen dan de in artikel 3, 1° van het koninklijk besluit van 13 oktober 1951 bedoelde lasten af te trekken, deze bepaling verkeerd heeft toegepast;

Besluit :

Artikel 1.

De beslissing dd. 14 april 1959 van de militievergoedingscommissie te Antwerpen is vernietigd.

Artikel 2.

Dit arrest zal in de registers van bovenvermelde commissie worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3.

De zaak wordt verwezen naar de militievergoedingscommissie te Mechelen.

Artikel 4.

De kosten, ten bedrage van 750 frank, komen ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 2 december 1959.

Voorzitter : Graaf Hennequin de Villermont.

Raadsheren : M.M. de la Vallée Poussin en Colson.

Advocaat-generaal : M. Van den Eynde de Rivieren.

Advocaten : Mrs. Lembrechts, loco Bastaens
en Van den Heuvel.

Onrechtmatige daad. — Onrechtmatigheid van het verbod aan de leden van een beroepsvereniging om handelsbetrekkingen met een nieuw opgerichte onderneming te onderhouden. — Ongeoorloofd karakter blijft bestaan ook wanneer het verbod door de algemene vergadering der leden is goedgekeurd.

Een beroepsvereniging is niet gerechtigd de oprichting van een nieuwe onafhankelijke onderneming te dwarsbomen door aan haar leden verbod op te leggen handelsbetrekkingen ermee te onderhouden. De goedkeuring in een algemene vergadering van deze maatregel doet het ongeoorloofd karakter ervan niet verdwijnen.

Beroepsvereniging der aannemers van Begraffenissen van Groot Antwerpen t/ Hapers.

Gelet op het vonnis gewezen op 4 juni 1953 door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, waartegen regelmatig beroep werd aangetekend, bij akte van 11 mei 1954;

Overwegende dat de eerste rechter de feitelijke bestanddelen der zaak en het voorwerp van de door geïntimeerde ingestelde eis nauwkeurig heeft omschreven; dat het Hof zich desbetreffend aan de uiteenzetting van de eerste rechter houdt;

Overwegende dat het bestreden vonnis :

1. namelijk voor recht zegt dat het verbod door appellante aan haar leden opgelegd om nog doodskisten bij geïntimeerde te bestellen een ongeoorloofde daad uitmaakt;

2. appellante veroordeelt om aan geïntimeerde te betalen, ten titel van schadevergoeding 2.000 Fr. per

maand, vanaf 19 juni 1952, tot de dag van de uitspraak van het vonnis;

3. appellante veroordeelt om, binnen de maand na de uitspraak van het vonnis, aan al haar leden, bij aangetekend schrijven, de intrekking mede te delen van het verbod opgelegd bij aangetekend schrijven van 19 juni 1952;

4. appellante veroordeelt, bij gebreke hieraan te voldoen, aan geïntimeerde 250 F per dag te betalen vanaf de datum van het vonnis;

5. het vonnis uitvoerbaar verklaart, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg;

Overwegende dat het terecht is en om gegronde redenen die het Hof aanneemt, dat de eerste rechter verklaarde :

a) dat het bewust verbod voor doel had te beletten dat een nieuwe aannemer van begrafenissen zich te Antwerpen zou vestigen;

b) dat appellante niet gerechtigd was de inrichting van een nieuwe onafhankelijke onderneming te dwarsbomen, door aan haar leden verbod op te leggen handelsbetrekkingen ermee te onderhouden;

Overwegende dat appellante geen enkel nieuw element voortbrengt, van aard om de gegrondheid van de beslissing van de eerste rechter in twijfel te trekken;

Overwegende dat appellante tevergeefs aanvoert dat ze geen verplichting aan haar leden zou opgelegd hebben, daar het hun vrij stond, indien ze het niet eens waren met de getroffen maatregel, hun ontslag in te dienen;

dat deze omstandigheid inderdaad niet van aard is om de bedreigingen uit te wissen, die namens appellante gericht werden aan de leden die het opgelegde verbod niet nageleefd hadden en luidens dewelke ze, in geval ze in hun houding volharden zouden, voor de tuchtraad zouden geroepen kunnen worden;

Overwegende anderzijds dat het feit dat bewuste maatregel in algemene vergadering goedgekeurd werd niet van aard is om hem zijn ongeoorloofd karakter te onttrekken;

Nopens het tegenberoep.

Overwegende dat geïntimeerde, bij wijze van tegenberoep, de verwijzing van appellante vordert in de betaling van 100.000 frank, vermeerderd met de vergoedende intresten vanaf 19 juni 1952;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat de kwestieuze maatregel niet herroepen werd; dat gedaagde in tegenberoep weigerde het bestreden vonnis uit te voeren; dat eiser in tegenberoep zijn bedrijf heeft moeten staken;

Dat rekening gehouden met deze elementen en aan de hand van de rekenplichtige bescheiden door eiser op tegenberoep voorgebracht, de gevorderde schadevergoeding niet overdreven voorkomt;

Om deze redenen,

Het Hof,

Rechtdoende op tegenspraak,
Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

Alle andere besluiten afwijzende als ongegrond;

Nopens het hoofdberoep.

Ontvangt het;

Wijst het af als ongegrond;

Nopens het tegenberoep.

Ontvangt het;

Verklaart het gegrond;

Doet het vonnis te niet in zoverre het gedaagde in tegenberoep veroordeelt aan eiser in tegenberoep, ten titel van schadevergoeding 2.000 frank per maand te betalen vanaf 19 juni 1952 tot de dag van de uitspraak van het vonnis;

Verbeterende desaangaande;

Veroordeelt gedaagde in tegenberoep aan eiser in tegenberoep te betalen, ten titel van schadevergoeding 100.000 frank vermeerderd met de vergoedende intresten sinds 19 juni 1952 en met de gerechtelijke intresten;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige;

Verleent akte aan hoofdappellante dat zij verklaart af te zien van het beroep zoals het werd aangetekend tegen het bestreden vonnis, bij akte van 6 augustus 1953;

Verwijst hoofdappellante, gedaagde in tegenberoep, in de kosten van beide aanleggen.

NOOT : Het bestreden vonnis van de Rechtbank te Antwerpen dd. 4 juni 1953 is in dit nummer eveneens opgenomen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5de Kamer. — 16 november 1959

Voorzitter : M. Maraite

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Noest.

Advocaat-generaal : M. Dehoon.

Advocaten : Mrs. Vandebruaene en S. Frédericq (Gent).

1. **Faillissement. — Handelsvennootschap. — Maatschappelijke zetel in het buitenland. — Bevoegdheid van de rechter van de plaats waar de vennootschap haar hoofdzakelijke bedrijvigheid uitoefent om het faillissement uit te spreken.**
2. **Internationaal privaatrecht. — Vreemde wet. — Principe strijdig met grondregelen van het belgisch maatschappelijk bestel. — Uitwerkselen echter verenigbaar met belgische maatschappelijke ordening. — Toepassing in België.**
3. **Naamloze vennootschap. — Beheerder. — Aansprakelijkheid voor het passief der vennootschap. — Vermoeden van schuld gehuldigd door de franse wet van 16 november 1940. — Wederlegbaar vermoeden. — Niet strijdig met belgisch begrip der internationale openbare orde.**

1. Ook naar belgisch recht verhindert de omstandigheid, dat een handelsvennootschap haar maatschappelijke zetel gevestigd heeft in het buitenland, geenszins dat de rechter van de plaats, waar deze vennootschap haar hoofdzakelijke bedrijvigheid uitoefent, bevoegd is om het faillissement van die vennootschap uit te spreken.

2. Zelfs zo een vreemde wet, — in casu de Franse wet van 16 november 1940, betreffende de naamloze vennootschappen, — een principe huldigt dat strijdig zou zijn met grondregelen van het belgisch maatschappelijk bestel, dan nog wordt de toepassing van die wet in ons land erkend, wanneer haar uitwerkselen verenigbaar zijn met onze maatschappelijke ordening.

3. Terwijl voormelde vreemde wet ten laste van de beheerders van een naamloze vennootschap een wederlegbaar vermoeden van schuld huldigt, in verband met hun aansprakelijkheid voor het passief der vennootschap, behoudt zij toch nog steeds de fout als grondslag van deze aansprakelijkheid : deze wet voor-

ziet immers dat de rechter de aansprakelijkheid voor het passief der vennootschap « kan » uitspreken ten laste van de beheerder, indien deze het bewijs niet levert dat hij de zorg en de ijver van een betaald lasthebber besteed heeft.

Dergelijk principe druist niet in tegen het Belgisch begrip van de internationale openbare orde, vermits algemeen aanvaard wordt dat de regeling van de wettelijke vermoedens, waardoor de bewijslast verlegd wordt, afhangt van de wet die de betrokken overeenkomst beheerst, en dat, bij aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad, de « lex loci actus » toepasselijk is o.m. ten aanzien van wederlegbare vermoedens van schuld.

Deschamphelaere t/ Dehem q.q

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis, verleend door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent op 26 juni 1958;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat appellant zijn vóór de eerste rechter genomen besluiten herhaalt; dat zijn middelen in het aangevochten vonnis op volledige en oordeelkundige wijze werden beantwoord; dat het Hof, bij overneming van de redengeving van deze beslissing, de schikkingen van het vonnis a quo beaamt;

Overwegende immers dat ook naar Belgisch recht de omstandigheid, dat een handelsvennootschap, haar maatschappelijke zetel gevestigd heeft in het buitenland, niet verhindert dat de rechter van de plaats, waar zij haar voornaamste bedrijvigheid uitoefent, bevoegd is om het faillissement van die vennootschap uit te spreken;

Overwegende dat het arrest van het Hof van beroep te Douai dd. 1 december 1955 het foutief doen en laten van appellant in het beheer van de N.V. Comptoir International des Produits Elastiques omschrijft en onderzoekt evenals hun oorzakelijk verband met het passief van het faillissement;

dat het aan de hand van deze feitelijke gegevens de aansprakelijkheid van appellant en de maat ervan vaststelt;

dat derhalve, alhoewel het Hof van beroep te Douai in de redengeving van voormeld arrest overweegt dat de Franse wet dd. 16 november 1940 toepasselijk is op het geschil en dat de aansprakelijkheid van Deschamphelaere dient beoordeeld te worden overeenkomstig deze wet, deze aansprakelijkheid in dat arrest wezenlijk bepaald werd ten aanzien van het foutief doen en laten van appellant in oorzakelijk verband met het passief van het faillissement;

Overwegende dat, zelfs indien een vreemde wet een principe huldigt dat strijdig zou zijn met grondregelen van het Belgisch maatschappelijk bestel, dan nog de toepassing van die wet in ons land erkend wordt wanneer haar uitwerkselen verenigbaar zijn met onze maatschappelijke ordening (vgl. De Vos, Conflits des Lois, I, nummer 25);

dat ter zake de praktische uitwerking van de hierboven aangehaalde Franse wet, zoals zij gerealiseerd werd door voormeld arrest, beslist verenigbaar is met de Belgische maatschappelijke ordening, o.m. op het stuk van bewijsrecht en aansprakelijkheid;

Overwegende dat ten slotte de Franse wet dd. 16 november 1940, alhoewel zij ten laste van de beheerders van een naamloze vennootschap een wederlegbaar vermoeden van schuld invoert, toch nog steeds de fout als grondslag van de aansprakelijkheid behoudt; dat zulks des te duidelijker is daar die wet

voorziet dat de rechter de aansprakelijkheid voor het passief van de vennootschap « kan » uitspreken ten laste van de beheerder, indien deze het bewijs niet levert dat hij de zorg en de ijver van een betaald lasthebber besteed heeft;

dat dergelijk principe niet indruist tegen het Belgisch begrip van de internationale openbare orde (vgl. op. cit. II, nummer 682), vermits algemeen aanvaard wordt dat de regeling van de wettelijke vermoedens, waardoor de bewijslast verlegd wordt, afhangt van de wet die de betrokken overeenkomst beheerst en dat, bij quasi-delictuele aansprakelijkheid, de lex loci actus toepasselijk is o.m. ten aanzien van wederlegbare vermoedens van fout (vgl. ibidem, nummers 719 en volg.);

Om die redenen,

Het Hof,

Wijzend op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 der wet van 13 juni 1935;

Gehoord de heer advocaat-generaal De Hoon in zijn eensluidend advies;

alle andere of strijdige besluiten als niet gegrond verwerpend;

Verklaart appellant ontvankelijk, doch niet gegrond in zijn hoger beroep;

bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;

Verwijst appellant in de kosten van de aanleg.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Verenigde Kamers. — 24 januari 1959

Eerste voorzitter: M. Thienpont.

Voorzitter: M. Maraite.

Raadsheren: M.M. De Vreese, Vanparijs, Santenaire,

Beeckman en Le Fevere de ten Hove.

Eerste advocaat-generaal: M. Vanhoudt.

Advocaten: Mrs. F. Van de Vorst

en J. Van Doosselaere.

1. **Zgn. mandaat van naamlening.** — Vereisten voor de geldigheid ervan.

2. **Commissionair-verzender.** — Verschil met commissionair-vervoerder. — De verbintenissen van de commissionair-verzender worden beheerst door de regelen van het mandaat. — Aansprakelijkheid voor diefstal.

1. *De aanstelling van een mandataris-naamdrager is slechts ongeoorloofd, indien zij voor gevolg heeft de belangen van de tegenpartij te schade of indien zij een wetsontduiking verbergt.*

2. *De commissionair-verzender die zich niet met het vervoer maar met de verzending van goederen belast, d.w.z. ze overhandigt aan derden, die zich verbinden ze te vervoeren, mag niet met de commissionair-vervoerder worden gelijkgesteld.*

De commissionair-verzender is geen vervoerder; de tussen hem en zijn opdrachtgever ontstane verbintenissen worden door de regelen van het gewoon recht betreffende het mandaat beheerst.

Ook wanneer zijn activiteit een geheel van operaties omvat, die deels uit een tussenkomst in het transport en ook uit een zekere bewaring van de goederen bestaat, blijven deze regelen op het geheel dezer operaties van toepassing. De door hem ver-

richte bijkomende verplichtingen wijzigen de aard van het contract niet.

Hieruit volgt o.a., dat de commissionair-verzender de korte verjaringen van het vervoercontract niet kan invoeren en dat wanneer hij in de uitoefening van zijn werkzaamheden een fout begaat, (art. 1991-1992 B.W.) hij krachtens het gewone recht tot schadevergoeding zal zijn gehouden, tenzij hij bewijst, dat zijn tekortkoming te wijten is aan een vreemde oorzaak, overmacht of toeval, die hem niet kan toegerekend worden (art. 1147-1148 B.W.)

In principe levert diefstal alleen dan een geval van overmacht op, wanneer hij met wapengeweld tussenkomt buiten elke fout van de schuldenaar en zonder dat hem enig verwijt kan worden gemaakt.

De commissionair-verzender begaat een fout door koopwaren zonder speciale bewaking en voor de ganse nacht op de kade te laten liggen wetende, dat ze 's anderendaags eerst zullen worden ingescheept.

De « Algemene voorwaarden van de commissionair-verzenders te Antwerpen » die van het gewone recht afwijken en de aansprakelijkheid van de commissionair-verzenders op buitengewone wijze beërken worden terzake niet toepasselijk geacht (zie nader het arrest).

N.V. Société française de Transports Gontrand Frères
t/ Bishopgate Trading and Export Company limited

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, op 28 juli 1952;

Gezien het arrest van verwijzing, dd. 17 juni 1955;
Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm en tijdig werd ingesteld;

Betreffende ontvankelijkheid van de vordering :

Overwegende dat appellante vergeefs opwerpt dat, nu geïntimeerde door haar verzekeraar werd vergoed, geïntimeerde niets meer te maken heeft met deze vordering die bovendien onder haar deknaam wordt gevoerd door de verzekeraar, zodat zij onontvankelijk is krachtens de rechtsregel « nul ne plaide par procureur »;

Overwegende dat uit de kwijting, op 5 juni 1948 door de geïntimeerde aan haar verzekeraar afgeleverd, blijkt dat deze laatste werd gesubrogeerd in alle rechten en verhalen van geïntimeerde in verband met het voorwerp der verzekering en gemachtigd werd, voor het uitoefenen dezer rechten en verhalen, de naam van geïntimeerde te gebruiken, geïntimeerde aan haar verzekeraar alle hulp toezeggend die deze bij het uitoefenen dezer rechten en verhalen zou behoeven;

dat, anderzijds, geïntimeerde ter zake slechts optreedt als naamdrager van haar verzekeraar;

dat de aanstelling van een mandataris-naamdrager slechts ongeoorloofd is indien zij voor gevolg heeft de belangen van de tegenpartij te schaden of een wetsontduiking verbergt, wat ter zake niet het geval is (Verbr. 21.10.1948, Pas. I. 585);

dat appellante vergeefs zou beweren dat de naamlening haar ter zake wél schade veroorzaakt ingevolge de « Algemene voorwaarden der Commissionair-verzenders van Antwerpen », die tussen haar en geïntimeerde waren bedongen en die de verzekeraar niet erkent;

dat, waar de verzekeraar geen andere rechten uit-

oefent dan deze van zijn verzekerde geïntimeerde, de naamlening door deze laatste de kwestie van de gebeurlijke toepasselijkheid van voormelde « Algemene Voorwaarden » niet kan beïnvloeden;

dat, nu het precies de verzekerde is die het proces voert, appellante vergeefs inroept dat de verzekeraar ontkent wat de verzekerde niet zou kunnen loochenen, meer bepaald in verband met de toepasselijkheid van die « Algemene Voorwaarden »;

Betreffende de verjaring :

Overwegende dat nu, zoals hierna zal worden aangetoond, aan de verbintenissen van appellante optredende als commissionair-verzender de regelen van het mandaat toepasselijk zijn, de korte verjaring van zes maand, eigen aan het vervoercontract, niet kan worden ingeroepen;

In feite :

Overwegende dat appellante, in haar hoedanigheid van commissionair-verzender, vier balen katoen die, volgens de instructies van haar lastgeefster, geïntimeerde, met het ss. Tungsha moesten worden verscheept, op 20 januari 1948 op de kade, aan de ligplaats van het schip, heeft aangeboden;

dat de balen, aldaar neergelegd, er gedurende de nacht zijn blijven liggen in afwachting van hun inscheping op 21 januari, doch tijdens de nacht gedeeltelijk werden geplunderd, wat een schade deed ontstaan van 30.244 fr.;

In rechte :

Overwegende dat de commissionair-verzender, die er zich niet mede gelast de goederen te vervoeren maar ze te verzenden, i.c. ze te overhandigen aan derden die zich verbinden ze te vervoeren, niet mag worden gelijk gesteld met de commissionair-vervoerder;

dat zulke commissionair geen vervoerder is doch dat de verbintenissen, die tussen hem en zijn opdrachtgever ontstaan beheerst worden door de regelen van het gewoon recht in zake mandaat (Wb. v. Koophandel B I, Titel VII, artikel 12 en 13 ; B.W. 1984 en vlg.; Fredericq : Traité T.I. nr 180, blz. 327; Verbr. 5.11.1936, Pas. I. 407 met nota (1); De Page T.IV n° 4 met nota (3) en 849 nota 4, alsook T.V. n° 189 nota 1 en n° 366);

dat, indien de activiteit van de commissionair-verzender een geheel van operaties omvat die deels een tussenkomst in het transport en ook een zekere beweging van de goederen met zich brengen, de commissionair-verzender niettemin voor het geheel dezer operaties optreedt als commissionair-verzender;

dat aldus, indien de koopwaar hem weliswaar voor het uitvoeren van zijn opdracht wordt toevertrouwd, dergelijk toevertrouwen nochtans geen bewaargeving schept, doch een bijkomende verplichting die de aard van het contract niet wijzigt en op haar beurt beheerst is door het hoofdcontract;

dat derhalve niet voor een deel de regelen op het vervoer of op de bewaring, maar alleen de regelen van het mandaat toepasselijk zijn aan het gehele contract;

Overwegende dat de lasthebber verantwoordelijk is voor de schade veroorzaakt door de fout die hij in de uitoefening van zijn werkzaamheden heeft begaan (art. 1991-93 B.W.);

dat zijn fout des te strenger dient beoordeeld wanneer het, zoals ter zake, gaat om een bezoldigde en gespecialiseerde firma;

dat de commissionair-verzender, die een fout heeft

begaan in de uitoefening van zijn beheer, ingevolge het gemeen recht gehouden is tot schadevergoeding, tenzij hij bewijst dat zijn tekortkoming te wijten is aan een vreemde oorzaak, overmacht of toeval die hem niet kan toegerekend worden (art. 1147-1148 B.W.);

dat appellante er moest voor zorgen dat de haar toevertrouwde goederen tot aan hun inscheping behoorlijk werden bewaakt;

dat appellante die de koopwaar — voor een niet betwiste waarde van 200.000 fr. — de ganse nacht op de kaai heeft laten liggen zonder dat ze onder het toezicht stond van een bewaker van het schip en zonder dat zij zélf een bewaker had aangesteld, niet kan beweren alle gepaste voorzorgsmaatregelen te hebben genomen;

dat zij niet bewijst dat de rederij een bewaker had aangesteld (de brief dd. 24.3.1949 van het Comptoir Maritime Osterrieth laat dienaangaande twijfel over) terwijl de zeevervoerder slechts verantwoordelijk is vanaf de inscheping der goederen;

dat diefstal in principe geen geval van overmacht uitmaakt, tenware hij, zoals de diefstal met wapengeweld (argument art. 1954 B.W.), tussenkomst buiten elke fout van de schuldenaar en zonder dat hem enig verwijt kan worden gemaakt (De Page T. II n° 599 en T.V. n° 407);

dat ter zake de diefstal met beklimming van de afsluiting der Scheldekaaien door het aanstellen van een bewaker kon worden vermeden en precies door het niet nemen van de nodige voorzorgen werd mogelijk gemaakt;

dat de omstandigheid dat de Scheldekaaien zijn afgesloten door een ijzeren hek waarvan alleen de *ingang* door de stadsdiensten wordt bewaakt en dat tolbedienden aldaar een zeker toezicht uitoefenen, ter zake geen voldoende waarborg was zoals blijkt uit de frekwentie diefstallen die niettemin binnen deze omheining worden gepleegd;

Overwegende dat appellante een fout beging door de koopwaar zonder speciale bewaking en voor de ganse nacht ter kade te laten liggen wanneer zij vernam dat de goederen pas 's anderendaags zouden worden ingescheept;

dat de omstandigheid dat een speciale bewaking bijzondere kosten zou medebrengen geen excuus is voor haar tekortkoming;

dat indien zij, liever dan de koopwaar terug naar een gesloten hangaar te doen overbrengen, verkoos ze ter plaatse te laten liggen, zij gehouden was, ook zonder speciale opdracht daartoe, een bijzondere bewaker aan te stellen en de kosten daarvan (volgens haar eigen besluiten: 285 fr.) uit te geven en eventueel aan te rekenen;

dat ook de omstandigheid dat geïntimeerde de koopwaar tegen diefstal had verzekerd, het verhaal niet onontvankelijk maakt en appellante niet kan ontslaan van haar eigen verplichting de nodige voorzorgen te nemen tegen diefstal;

dat niet bewezen is dat geïntimeerde er appellante heeft van ontslagen het risico te verzekeren;

dat appellante overigens haar burgerlijke verantwoordelijkheid blijkt te hebben verzekerd (zie polis der «Alliance»);

Overwegende dat de omstandigheid dat geïntimeerde, op de hoogte gebracht van de diefstal door appellante, deze laatste gelastte het nodige te doen bij de verzekeringsagent, de rekening van inkomsten en overdrachttaks op de gestolen goederen zonder voorbehoud betaalde, en ook appellante's rekening van onkosten en commissieloon voor haar tus-

senkomst bij de expert voldeed, in hoofde van geïntimeerde geenszins verzaking inhield van haar recht om de fout van appellante in te roepen en tegen appellante een verhaal wegens tekort in te stellen;

dat ook uit de briefwisseling geen verzaking is op te maken;

dat uit de schadeafrekening, die de vertegenwoordiger van de verzekeraar op 30 juni 1948 aan appellante liet geworden, niet blijkt dat in de gevorderde schade van 30.224 fr. de kosten en het ereloon begrepen zijn die geïntimeerde vrijwillig betaalde, behalve een som van 525 fr. expertisekosten die geïntimeerde gerechtigd is terug te vorderen als schadepost;

dat hogergezegde omstandigheden ook niet bewijzen dat geïntimeerde de «Algemene Voorwaarden», waarvan verder sprake is, kende;

dat uit de brief dd. 30 juni 1948 van de correspondent van de verzekeraar te Antwerpen integendeel blijkt dat appellante toen reeds in mora werd gesteld;

Betreffende de «Algemene Voorwaarden» :

Overwegende dat appellante ten slotte de «Algemene Voorwaarden» van de commissionarissen-verzenders te Antwerpen» inroept die onder meer elke verantwoordelijkheid afwijzen voor verlies of schade die het voorwerp ener verzekering kunnen uitmaken, en bovendien een korte verjaring van zes maand voorzien voor het verhaal van de lastgever, zodat de vordering niet alleen gegrond maar zelfs onontvankelijk zou zijn;

Overwegende dat het past te onderzoeken of deze van het gemeen recht afwijkende bedingen, die de verantwoordelijkheid der commissionarissen-verzenders buitengewoon beperken, wel degelijk het voorwerp hebben uitgemaakt van een akkoord tussen partijen aldus in het contract werden opgenomen en bindend zijn;

dat appellante weliswaar briefpapier harer firma overlegt dat op de voorzijde verwijst naar deze voorwaarden die op de keerzijde worden afgedrukt;

dat zij echter niet bewijst dat zij voor haar briefwisseling met geïntimeerde dergelijk briefpapier heeft gebruikt;

dat, integendeel, de twee enige aan geïntimeerde gerichte brieven, die appellante zélf overlegt, en al de brieven die geïntimeerde thans vóór het Hof overlegt, geschreven zijn op briefpapier dat deze voorwaarden niet vermeldt;

Overwegende dat appellante vergeefs beweert dat zij in 1947-48 een jaar lang talrijke zaken met geïntimeerde heeft gevoerd en daarbij steeds briefpapier gebruikte met de litigieuze verwijzing en voorwaarden;

dat geïntimeerde immers niet minder dan achten-twintig brieven overlegt haar door appellante gedurende de bewuste periode (van 10 juli 1947 tot 26 oktober 1948) toegestuurd, de ene in verband met de litigieuze vier balen, de andere in verband met het geheel van de kwestieuze lading, brieven waarvan geen enkele de beweerdte verwijzing of voorwaarden vermeldt;

dat niet aan te nemen is dat appellante in vroegere zaken — die niet eens worden gespecificeerd — wel briefpapier met de litigieuze vermeldingen zou hebben gebruikt wanneer zij dit in de huidige zaak vijftien maand lang geen enkele maal heeft gedaan;

dat, zelfs indien dit zo ware, geïntimeerde dan nog uit het voortaan systematisch wegblijven van gezegde

vermeldingen mocht besluiten dat deze voorwaarden, ofwel niet meer in voege waren bij de commissair-verzenders te Antwerpen, of althans door appellante niet meer werden toegepast;

dat derhalve niet dient ingegaan op appellante's vraag dienaangaande aan geïntimeerde de gedingbeslissende eed op te leggen;

dat deze eed, die dan nog alleen zou slaan op de « verwijzing » naar, niet op de *vermelding* van de kwestieuze voorwaarden, noch beslissend noch nuttig is voor de oplossing van het proces;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord de heer eerste advocaat-generaal Vanhoudt in zijn advies,

Alle andere en meer omvattende besluiten verwerpende als ongegrond,

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond, zegt dat niet dient ingegaan op appellante's vraag aan geïntimeerde gedingbeslissende eed op te leggen; bevestigt het bestreden vonnis; veroordeelt appellante tot de kosten van de aanleg, daarin begrepen deze van de instantie gevoerd vóór het Hof van beroep te Brussel.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer bis. — 4 juni 1953.

Voorzitter : M. Van der Haegen.

Rechters : M.M. de Chaffoy de Courcelles en Jans.

Advocaten : Mrs. Van den Heuvel en Bastaens.

Onrechtmatige daad. — Verbod aan de leden van een beroepsvereniging om zich te bevoorraden bij een persoon wiens schoonzoon een nieuwe onderneming heeft opgericht. — Strijdig met de vrijheid van handel en met de bepalingen van de wet van 31 maart 1898 op de beroepsverenigingen.

De « Beroepsvereniging der aannemers van begrafenissen van Groot-Antwerpen » verbiedt bij aangetekende brief aan al haar leden nog doodskisten bij een kistenmaker te bestellen, zolang de door diens schoonzoon opgerichte onderneming van begrafenissen niet zou zijn opgeheven. Een dergelijke maatregel levert een onrechtmatige daad op. Beroepsverenigingen bezitten niet het recht de oprichting van nieuwe en onafhankelijke ondernemingen te dwarsbomen door aan haar leden verbod op te leggen daarmede handelsbetrekkingen te onderhouden, wanneer daartoe geen enkele gegronde reden bestaat. Beroepsverenigingen beschikken over geen economisch monopolium en zijn verplicht de vrijheid van handel van eenieder te eerbiedigen. De wet van 31 maart 1898 op de beroepsverenigingen bepaalt overigens uitdrukkelijk, dat beroepsverenigingen geen sancties mogen treffen, die van aard zijn de rechten van buiten de vereniging staande personen te krenken.

Het in het huishoudelijk reglement van de voornoemde vereniging opgenomen voorschrift, dat het aan nieuwe ondernemers verboden is zich binnen een bepaalde zone te vestigen, is ongeoorloofd.

Hapers t/ Beroepsvereniging der aannemers van begrafenissen van Groot-Antwerpen.

Overwegende dat de eis ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat het verbod door verweerster aan haar leden opgelegd om nog doodskisten bij aanlegger

te bestellen een ongeoorloofde daad is en verweerster te horen veroordelen om binnen de 48 uren na de uitspraak van het vonnis aan al haar leden bij aangetekend schrijven de intrekking mede te delen van dit verbod en bij gebreke hieraan te voldoen om aan aanlegger een dagelijkse schadevergoeding van 500 frank te betalen, verder verweerster te horen veroordelen om aan aanlegger te betalen de som van 8.000 frank per maand vanaf 19 juni tot de dag van het vonnis;

Overwegende dat de Beroepsvereniging der aannemers van begrafenissen van Antwerpen, verweerster, bij aangetekend schrijven van 19 juni 1952, aan al haar leden, verbod oplegde nog doodskisten te bestellen bij aanlegger zolang de zaak van aanneming van begrafenissen welke door de schoonzoon van aanlegger onlangs opgericht was, niet opgeheven zou zijn;

Dat verweerster door deze maatregel klaarblijkelijk beoogde te beletten dat een nieuw aannemer van begrafenissen zich te Antwerpen zou vestigen;

Overwegende dat door aanlegger terecht wordt aangevoerd dat deze maatregel een ongeoorloofde daad uitmaakt;

Overwegende dat indien de beroepsverenigingen gerechtigd zijn de verdediging der beroepsbelangen van haar leden na te streven, zij geenszins het recht genieten, de oprichting van nieuwe en onafhankelijke ondernemingen te dwarsbomen, door aan haar leden verbod op te leggen ermede handelsbetrekkingen te onderhouden wanneer daartoe geen enkel gegronde reden bestaat;

Dat de beroepsverenigingen over geen economisch monopolium genieten en ertoe verplicht zijn de vrijheid van handel van eenieder te eerbiedigen (Beroepshof Luik, 12.1.1939, Pasinomie 1898);

Dat art. 4/9° der wet van 31 maart 1898 op de beroepsverenigingen overigens uitdrukkelijk voorziet dat door een beroepsvereniging geen sancties getroffen mogen worden van aard om de rechten van personen vreemd aan de vereniging te schenden;

Overwegende dat door verweerster ten onrechte wordt vooropgesteld dat haar statuten haar zouden verplichten te beletten dat nieuwe aannemers van begrafenissen zich vestigen in een straal van 2.000 meter;

Dat deze opdracht wel voorkomt in het huishoudelijk reglement van verweerster maar aan de hand van het vorenoverwogene, een ongeoorloofde bepaling uitmaakt;

Dat de daad door verweerster gesteld des te onrechtvaardiger voorkomt dat zij gericht is tegen aanlegger en geenszins tegen de stichter der nieuwe onderneming;

Dat door verweerster verder tevergeefs wordt aangevoerd dat de inhoud van hogervermelde aangetekende brief geen sanctie zou behelzen en haar leden geen enkele verplichting zou opleggen;

Dat indien verweerster destijds haar leden had aangespoord bij aanlegger bestellingen te doen omdat hij bereid was te leveren aan zekere wel bepaalde voorwaarden, dit een gunst uitmaakte, welke zij vrijelijk mag intrekken;

Overwegende nochtans dat uit de bewoordingen van het kwestieus schrijven blijkt dat verweerster aan haar leden de verplichting oplegde om aan aanlegger geen bestellingen meer te doen, dat uit de verdere briefwisseling ontegensprekelijk blijkt dat ingeval van weigering de beroepsvereniging zinnens was om tegen haar ingebrekeblijvende leden tuchtmaatregelen te treffen;

Dat verweerster door aldus te handelen ontegensprekelijk misbruik heeft gemaakt van haar macht en is opgetreden in strijd met haar statuten, dat zij ontegensprekelijk tegenover aanlegger een ongeoorloof-

de daad heeft gesteld die hem in zijn recht tot vrije handel heeft benadeeld;

Overwegende dat de schade door hem geleden aan de hand van de facturen door aanlegger voorgelegd billijk op 2.000 frank per maand mag bepaald worden;

Om deze redenen

De Rechtbank,

Na erover beraadslaagd te hebben;

Alle verdere en strijdige besluiten verwerpende;

Rechtdoende op tegenspraak;

Zegt voor recht dat het verbod door verweerster opgelegd aan haar leden om nog doodsakten te be- stellen bij aanlegger een ongeoorloofde daad is;

Veroordeelt verweerster om aan aanlegger te be- talen ten titel van schadevergoeding de som van 2.000 frank per maand vanaf 19 juni 1952, tot heden, en vermeerderd met de verwijlsintresten sedert 19 juni 1952, en de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt verweerster om binnen de maand na de uitspraak van het vonnis aan al haar leden bij aan- getekend schrijven de intrekking mede te delen van het verbod opgelegd bij het aangetekend schrijven van 19 juni 1952;

Bij gebreke hieraan te voldoen, veroordeelt verweer- ster om aan aanlegger te betalen een schadevergoe- ding van 250 frank per dag vanaf de datum van het vonnis;

Veroordeelt verweerster tot de kosten van het ge- ding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar spijts elke voor- ziening en zonder borgstelling.

NOOT: Zie het in dit nummer opgenomen arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 2 december 1959, waarbij vorenstaand vonnis bevestigd werd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

20 mei 1960

Voorzitter: M. Frère.

Rechters: M.M. Alsteens en Meers.

Advocaten: Mrs. Sevens en Thoné.

Hypoteek tot zekerheid van toekomstige schuldvorde- ringen. — Vereisten van specialisatie in casu aan- wezig geacht. — Rang van inschrijving van een dergelijke hypoteek.

Een beding luidend als volgt: « Deze inpandstelling geschiedt tot zekerheid van alle sommen, die zouden kunnen verschuldigd zijn door de verschijnende ven- nootschap of dewelke zij verschuldigd zou kunnen worden ten voordele van voornoemde personen tot de bedragen zoals de boeken van de vennootschap zullen aanwijzen, echter steeds tot de bovengemelde maxima » is geldig.

Een zelfs ingeschreven hypoteek voor een toekom- stige schuld neemt slechts rang vanaf het ontstaan der schuldvordering en om aan derden tegenstelbaar te zijn, vanaf het ogenblik, dat vaste datum werd verkregen. De vaste datum van de ontstane schuld- vordering mag door alle middelen bewezen worden.

Cs. Witteveen t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gezien het tussenvonnissen van deze rechtbank in datum van 26 juni 1959;

Overwegende dat, in gevolge akte verleden voor wijlen Mr. Jules Janssens, notaris ter standplaats Bree, op 25 november 1939, overeenkomstelijke hypoteken werden toegestaan, ten laste van de N.V. Margarinerie Limbourgeoise te Bree, en ten voordele van aanleggers op verzet of hun rechtsvoorgangers;

Overwegende dat in bedoelde akte de volgende ter- men worden gebruikt: « Deze in-pandstelling geschiedt tot zekerheid van alle sommen die zouden kunnen verschuldigd zijn door de verschijnende vennootschap of dewelke zij verschuldigd zou kunnen worden ten voordele van de voornoemde personen, tot de bedragen zoals de boeken van de vennootschap zullen aanwijzen, echter slechts tot de bovengemelde maxima »;

Dat deze maxima insgelijks in de akte werden bepaald:

- ten voordele van Bakkers, Klaas, tot beloop van maximum twee zeventen van een miljoen frank;
- ten voordele van Witteveen, Tobias, tot beloop van maximum een veertiende van een miljoen frank;
- ten voordele van Pereboom, Sjoerd, tot beloop van maximum een zevende van een miljoen frank;
- ten voordele van Sinnema, Peter, tot beloop van maximum elf acht en twintigste van een miljoen frank;
- ten voordele van Sinnema, Yme, tot beloop van maximum drie acht en twintigsten van een miljoen frank;

Overwegende dat aanleggers op verzet opwerpen dat de gevestigde hypotheeken niet als geldig kunnen be- schouwd worden omdat, wanneer een hypoteek geno- men wordt, voor een toekomstige schuld, deze schuld moet gespecialiseerd zijn in haar oorzaak en in haar bedrag;

Dat ontegensprekelijk de schulden, waarvan de hypoteken werden gevestigd, gespecialiseerd zijn in hun bedrag;

Dat de geëiste specialisatie eveneens bestaat betref- fende de oorzaak;

Dat inderdaad met te bedingen dat de in-pandstelling gedschiedt tot zekerheid van alle sommen die zouden kunnen verschuldigd zijn door de verschijnende ven- nootschap, men duidelijk weet welke schuldvorderingen, namelijk alle, gewaarborgd zijn door de hypoteekakte, en er dus niet de minste twijfel, te dien opzichte, bestaat;

Dat een hypoteek mag gevestigd worden voor schuldvorderingen « in globo » aangeduid;

Overwegend dat de gevestigde hypoteken geldig zijn;

Overwegende dat, gelet op het feit dat de hypoteek een recht van bijkomend karakter is, er dient nagegaan ten overstaan van de derde of de betwiste hypoteken rang genomen hebben en op welk ogenblik;

Overwegende dat, wanneer een overeenkomstelijke hypoteek genomen wordt voor een toekomstige schuld, zoals in casu, deze hypoteek, zelfs ingeschreven, slechts rang neemt op het ogenblik dat de schuldvordering ontstaat (gezien het bijkomstig karakter van de hypoteek) en slechts op dit ogenblik vaste datum zal verkregen hebben tegenover de derden, dit om hem tegenstelbaar te zijn;

Overwegende dat de vaste datum der ontstane schuldvordering door alle middelen kan bewezen worden;

Overwegende dat aanleggers aanvoeren dat de ge- waarborgde schuldvorderingen een vaste datum ver- kregen hebben door de publikatie in het Belgisch Staatsblad en de neerlegging ter griffie van deze rechtbank van het bilan op 31 december 1943 van de N.V. Margarinefabriek;

Overwegende dat uit het nazicht van dit stuk geenszins blijkt dat de aanleggers op verzet of hun

rechtsvoorgangers schuldvorderingen tegen de N.V. Margarinerie Limbugeoise hebben;

Overwegende dat aanleggers op verzet toegeven dat er geen andere publikatie gebeurde;

Dat zij geen regelmatige boekhouding voorleggen en zelfs niet bij machte zijn te bepalen welke sommen door de N.V. Margarinerie Limbugeoise aan aanleggers op verzet verschuldigd zijn; dat zij de aanstelling van een deskundige vragen; dat hierop niet dient ingegaan, daar zelfs, zo de schuldvorderingen zouden bewezen zijn — quod non — deze geen vaste datum hebben;

Dat er uit dit alles blijkt dat, zo de gevestigde hypoteken geldig zijn, zij nochtans geen rang verkregen hebben, bij gebrek aan vaste datum van de schuldvorderingen die zouden ontstaan zijn; dat dienvolgens zij dienen doorgehaald en geschrapt te worden, en de verkoopprijs van de verkochte onroerende goederen dient besteed aan de uitbetaling van de schuldeisers die tot deze uitvoering hebben doen overgaan;

Gezien de artikels 30 tot 37 en 55 tot 59 van de wet van 15 juni 1935, gewijzigd door de wet van 20 juli 1939;

Om deze redenen :

De Rechtbank, wijzend op tegenspraak :

Hervormt het verstekvonnis van 12 juli 1957 tegenover de verstekdoende partijen op verzet;

En opnieuw recht doende;

Zegt voor recht dat de overeenkomstelijke hypoteken door akte van Mr. Jules Janssens, notaris ter standplaats Bree, in datum van 25 november 1939, ten voordele van aanleggers op verzet of hun rechtsvoorgangers en ten laste van de N.V. Margarinerie Limbugeoise-Limburge Margarinefabriek, — ingeschreven ten hypoteekkantore te Tongeren, op 23 december 1939, deel 1499 Nr. 68 en Nr 1498 Nr. 69 en hernieuwd op 15 december 1954, deel 1852 Nr 65 en 1853 Nr. 65, geen rang verkregen hebben en beveelt dat zij door de heer hypoteekbewaarder te Tongeren zullen doorgehaald en geschrapt worden;

Beveelt dat aanleggers op verzet zullen gehouden zijn binnen de acht dagen van het tussen te komen vonnis, handlichting te geven van de inschrijvingen die te hunne voordele bestaan op straf van zuivering ervan te zien verrichten op hun uitsluitelijke kosten, op aanvraag van verweerder op verzet;

Beveelt dat de hypoteekbewaarder van Tongeren zal gehouden zijn het tussen te komen vonnis over te schrijven in zijn registers na bewijs der voldoening van de voorschriften van artikel 548 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging;

Beveelt dat, op vertoon van de betekende uitgifte van het onderhavig vonnis, de opbrengst van de verkoop in handen van notaris Georges Vanderstraeten, te Bree, in zijn geheel zal uitbetaald worden in handen van verweerder op verzet, tot betaling of afkorting van de sommen die hem verschuldigd zijn;

Veroordeelt aanleggers op verzet solidairlijk tot de kosten van het geding op verzet, alsook solidairlijk tot de overige verweerders, vermeld in het verstekvonnis van deze rechtbank, in datum van 12 juli 1957; tot de kosten van het geding bij verstek gewezen;

Zegt dat al deze kosten in ieder geval als bevoorrechte kosten op de opbrengst van de verkoop zullen afgehouden worden.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1e Kamer — 18 juni 1959.

Voorzitter : M. Reynaert.

Rechters : MM. Deswaef en Vandendriessche.

Referendaris : M. W. Six.

Advocaten : Mrs Degrave en Dirickx.

Faillissement. — Kan de aanvaarding van een aangifte-schuldvordering door de curator wegens dwaling herroepen worden ? — Onderscheid tussen een vonnis van akkoord tussen aangever en curator en een vonnis waarbij de rechtbank over de betwisting zelf uitspraak doet.

Het is redelijk aan te nemen, dat de gewone aanvaarding van een schuldvordering niet op een werkelijk vonnis maar op een overeenkomst steunt, waarvan de geldigheid onderworpen blijft aan de gewone regels betreffende de gebreken in de contracten zodat o.a. de wezenlijke dwaling hetzij van de curator, hetzij van de aangever, de vernietiging van de overeenkomst tot gevolg kan hebben.

Een vonnis, waarbij de rechtbank zich beperkt tot het constateren van het akkoord van de aangever en de curator, is technisch gezien geen « vonnis » maar een overeenkomst. De gerechtelijke beslissing, waarbij een schuldvordering aanvaard wordt, heeft slechts dan de waarde van een vonnis, wanneer de rechtbank zich over de betwisting zelf heeft moeten uitspreken.

Mrs Degrave en Heymans (faillissement Unotim)
t/ Mr Dirickx (faillissement Vermaelen).

Overwegende dat de vordering door de curators van het faillissement van de n.v. Unotim ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat de inschrijving van wijlen F.L. Vermaelen in het chirographair passief van het faillissement Unotim dient gewijzigd en de certijds aanvaarde som van 1.375.880,60 frank zal verminderd worden met 261.000 frank, zodat gedaagde q.q. zal ingeschreven blijven in het gewoon passief voor de som van 1.114.880,60 frank;

Overwegende dat verweerder q.q. de vordering betwist als onontvankelijk en ongegrond; dat hij nl. opwerpt dat de aanvaarding van de H.F. Vermaelen als chirographair schuldeiser door vonnis van 14 januari 1954 — en bij akkoord van de curators — voor een bedrag van 1.375.880,60 frank definitief is en niet meer te wijzigen;

Dat de curators van oordeel zijn dat de vroegere aanvaarding kan herroepen worden in zekere omstandigheden, o.m. in geval van bedrog; dat het achteraf gebleken is dat wijlen F. Vermaelen voor 261.000 frank schuldvordering had ingediend, welk bedrag in werkelijkheid ten goed kwam aan zekere Mevr. Ruquois, Wwe Van Hasbroeck;

Dat de eisers q.q. beweren dat wijlen F. Vermaelen op een bedrieglijke wijze een schuldvordering, die in werkelijkheid aan Mevrouw Van Hasbroeck-Ruquois behoorde, onder zijn naam heeft ingeschreven en aangegeven;

Overwegende dat, ter gelegenheid van een proceduur tussen de curators van het faillissement n.v. Unotim en Mevr. Ruquois-Van Hasbroeck, te welker gelegenheid een boekhoudkundig deskundig onderzoek plaats had, het duidelijk gebleken is dat wijlen F. Vermaelen slechts een schuldvordering bezat van 1.114.880,60 fr., en hij niet gerechtigd was om daarenboven nog een

schuldvordering van 261.000 frank in te brengen; Mevrouw Van Hasbroeck had inderdaad haar aandelen van de n.v. Unotim verkocht aan de HH. Berden en Vermaelen welke zich te dezer gelegenheid o.m. verbonden een gemeenschappelijke schuld tegenover zekere Ghysens, van fr. 270.510,50 — te vereffenen; welnu de H. Vermaelen betaalde 261.000 fr. voor de schuld-vordering Ghysens, bedrag dat hij boekte op het krediet van zijn rekening in de boekhouding der n.v. Unotim, hetgeen verkeerd was, gezien deze betaling de tegenprestatie uitmaakte voor het bekomen van de aandelen Van Hasbroeck;

Overwegende dat het in elk geval duidelijk is dat deze boeking, en de eropvolgende aangifte in het passief van Unotim en de aanvaarding van deze schuld-vordering, op een dwaling berustte;

Overwegende dat eisers q.q. beweren dat het ten-gevolge van een bedrieglijke handeling is vanwege wijlen Vermaelen dat hij ten onrechte o.m. voor 261.000 frank in het passief werd opgenomen;

Overwegende dat — alhoewel wijlen F. Vermaelen als toenmalig beheerder, directeur en belangrijk aandeelhouder van de gefailleerde vennootschap, zeker uitstekend op de hoogte was van de zakenstand van deze vennootschap, — het toch niet bewezen is dat hij met bedrieglijk opzet de som van 261.000 frank in de boekhouding op zijn activa-rekening plaatste;

Overwegende dat te onderzoeken valt of de aanvaarding van een aangifte-schuldvordering kan her-roepen worden wegens een dwaling;

Volgens de traditionele rechtsleer zou de aanvaarding van een schuldvordering de kracht hebben van een gerechtelijk kontrakt en als dusdanig slechts kunnen aangevallen worden door de middelen welke kunnen ingeroepen worden tegenover een vonnis bij middel van request civiel, t.t.z. arglist en bedrog, en niet de dwaling; (cf Cass. 3 maart 1898; Pas. 1898 - I - 107);

Overwegende echter dat het redelijk is aan te nemen dat de gewone aanvaarding van een schuldvordering steunt op een overeenkomst die geen werkelijk vonnis is, waarvan de geldigheid onderworpen blijft aan de gewone regels betreffende de gebreken in de kontrakten, o.m. de wezenlijke dwaling, hetzij vanwege de curator, hetzij vanwege de aangever, die de nietigheid van de overeenkomst als gevolg heeft; (cf. Fred., t. VII, nr 239);

Deze oplossing is tevens deze die de billijkheid eerbiedigt;

De toestand is dezelfde wanneer — zoals hier ter zake — de curators de schuldvordering eerst betwist hebben en ter zitting hun betwisting niet volgehouden hebben en zich akkoord hebben verklaard met de opname in het passief: dit is hier ook gebeurd bij vonnis van 6 augustus 1953;

Overwegende dat een vonnis in dergelijke omstandigheden tussengekomen, w.z. waar de rechtbank zich ertoe beperkt het akkoord van de declarant en de curator te constateren, technisch gezien, geen « vonnis » is doch een overeenkomst, te bestrijden door de gewone middelen;

De gerechtelijke beslissing van aanvaarding van een schuldvordering heeft slechts dan de waarde van een « vonnis » wanneer de rechtbank zich over de grond van de betwisting heeft moeten uitspreken; (cf. Fred. id. — cf. Handelsrechtbank Brussel, 24 oct. 1942; Rev. des faill. 1947-84);

Om deze redenen :

De rechtbank, vonnissende tegensprekelijk, na toepassing van artikels 2 en 10 uit de taalwet van 15 juni 1935; alle meerdere middelen en besluiten als

ongegrond verwerpende; gehoord het verslag van de rechter-commissaris, M. Vandendriessche Louis, in het Nederlands gedaan ter openbare zitting, vóór de debatten: verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond;

Zegt voor recht dat de inschrijving van wijlen F. Vermaelen in het chirographair passief van het faillissement van de n.v. Unotim voor een bedrag van 1.375.880 frank, bekrachtigd bij vonnis dd. 14 januari 1954 vernietigd wordt wegens dwaling;

Zegt voor recht dat de inschrijving van wijlen F. Vermaelen dient verminderd te worden met een bedrag van 261.000 frank, zodat hij nog enkel voor een som van 1.114.880 frank zal aanvaard zijn in het chirographair passief van de faling der n.v. Unotim;

Laat de kosten ten laste van de massa;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tengestaande hoger beroep en zonder borg.

BOEKBESPREKING

Jean Constant. — Manuel de droit pénal. Principes généraux du droit positif belge. 7e édition revue et mise à jour. Tome 1r : Le loi pénale — L'infraction — Le délinquant. — Tome II : Les peines et les mesures de sûreté. — 1960. Imprimeries nationales, Luik. 1281 p.

Sedert het « Manuel de droit pénal » van de Heer Jean Constant, eerste advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Luik en professor aan de Luikse universiteit, in eerste uitgave verscheen heeft het boek zich in stijgend succes mogen verheugen en wel zodanig dat thans een zevende editie van de pers is gekomen. Deze bijval is dan ook ruimschoots verdiend, want tussen de vele handleidingen en leerboeken op het gebied van het strafrecht is er geen dat in dezelfde mate op zo uitzonderlijke verdiensten kon bogen als het werk van de Heer Constant. De logische en zakelijke opbouw, de klaarheid van de uiteenzetting, de overvloed van documentatie en de synthetische kracht van het betoog zijn wel in geen ander leerboek in dezelfde mate voorhanden. Het heeft een even grote waarde voor de wetenschappelijke studie als voor het practisch gebruik. Het is een onuitputtelijke bron van rechtsleer en rechtspraak en, zoals geen enkele studie of geen enkel geschrift van enige betekenis in het boek werd vergeten, ontbreekt er ook geen enkele gerechtelijke beslissing die van aard is het betoog te verduidelijken of de evolutie van de jurisprudentie aan te wijzen. Ieder die een vraagstuk van strafrecht heeft op te lossen grijpt als vanzelfsprekend in de eerste plaats naar het boek van Jean Constant en vindt er meestal met lumineuze duidelijkheid de oplossing van het probleem en een documentatie die volledig het onderwerp uitput.

Dat dit werk meerdere uitgaven zou beleven was van de beginne af zeer duidelijk, doch voor een beperkt gebied, zoals België, is het feit dat van dergelijke handleiding thans een zevende uitgave verschenen is toch iets volstrekt uitzonderlijks dat speciaal in het licht dient gesteld te worden en dat de gans natuurlijke bekroning is van de merkwaardige hoedanigheden van het handboek.

In de verschillende achtereenvolgende edities heeft de auteur steeds zijn boek bijgewerkt en het op de hoogte gebracht van de meest recente gegevens van wetgeving, rechtsleer en jurisprudentie. De zevende editie, welke thans van de pers is gekomen, heeft

nochtans een grondige nieuwe bewerking ondergaan en is in zeer aanzienlijke mate uitgebreid geworden. De behandeling van de algemene beginselen van het Belgisch positief strafrecht, die het voorwerp uitmaakten van het eerste deel der vroegere uitgave is thans uitgebreid tot twee lijvige delen die gezamenlijk meer dan 1250 bladzijden behelzen. Het boek heeft daarbij nog in belangrijke mate gewonnen aan wetenschappelijke waarde en aan praktische bruikbaarheid.

Wat bijzonder dient onderlijnd is de omstandigheid dat Jean Constant een van de zeldzame in het Frans schrijvende specialisten van het strafrecht is, die volledig op de hoogte is van de Nederlandse rechtsliteratuur en van de in het Nederlands gestelde rechtspraak van onze hoven en rechtbanken. Dit geeft aan zijn boek een zeer bijzondere waarde, daar het, tussen de Franse handleidingen over strafrecht in ons land het enige is dat werkelijk heel het Belgische recht omvat, niet enkel in zijn theoretisch gedeelte, maar vooral in zijn praktische toepassing zowel in de Vlaamse provincien als in de Waalse. Het heeft ons in dit verband een bijzonder genoeg gedaan dat in het werk van de auteur ontelbare verwijzingen voorkomen naar de rechtspraak die in het Rechtskundig Weekblad gepubliceerd werd.

Wij mogen gerust voorspellen dat het succes dezer nieuwe editie van dit voortreffelijk werk dit van de vorige uitgaven nog zal overtreffen en dat er voorzeker in de komende jaren nog meerdere nieuwe uitgaven zullen te verwachten zijn.

René Victor.

Les Codes Larcier. — (Les XV codes : Edmond Picard) en cinq Tomes, contenant toutes les dispositions législatives d'intérêt général et les lois spéciales les plus usuelles en vigueur en Belgique avec notes

de concordance et de jurisprudence fondés par le Bâtonnier Léon Hennebicq et publiés sous la direction juridique de Joseph Guissart, Jules Closon, avec la collaboration de Ch. Goossens et P. Schetter. — Compléments 1959. Ferd. Larcier, Brussel.

De toevoegsels over het jaar 1959 aan de vijf delen van de Codes Larcier zijn verschenen en brengen deze zo praktische uitgave volledig op de hoogte van de wetgeving tot op 1 januari 1960. Naar de omvang van deze supplementen blijkt het wel dat de wetgeving in het jaar 1959 iets minder uitvoerig geweest is dan vorige jaren. Deze supplementen bieden niet alleen het voordeel van de uitgave der Codes Larcier volledig up to date te brengen, doch tevens een globaal overzicht te geven van onze Belgische wetgeving gedurende een gans jaar, respectievelijk over burgerlijk- en handelsrecht, strafrecht, sociaal recht, fiscaal recht en staats- en administratief recht.

De Belgische Wetboeken. Tweetalige uitgave. Grondwet, Burgerlijk Wetboek. Met aantekeningen door F. Van Goethem en R. Victor, met medewerking van Prof. Mr. Vandeputte en Prof. Mr. Z. Van Hee. — Vierde druk. Huis F. Larcier, Brussel 1960.

Van deze tweetalige uitgave van de Grondwet en het Burgerlijk Wetboek is thans een vierde druk van de pers gekomen. Dit toont aan welke grote behoefte er in ons land bestaat om een gemakkelijk te raadplegen tweetalige tekst van onze wetboeken voorhanden te hebben. De tweetalige uitgave van de wetboeken door Firma Larcier beantwoordt volledig aan deze behoefte en het ware te hopen dat zo spoedig mogelijk de essentiële Belgische wetteksten in een dergelijke uitgave zouden verschijnen.

BALIELEVEN

Nog het 75-jarig jubileum van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

In ons nummer van 15 mei 1960 hebben wij verslag uitgebracht over de grootse feesten die te Antwerpen ingericht werden ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van de Vlaamse Conferentie der balie. Daarin werd vermeld hoe op zondag 8 mei II. de Conferentie ontvangen werd op het Antwerpse stadhuis door het stedelijk magistraat. Te dezer gelegenheid sprak de burgemeester van Antwerpen, Mr. Lode Craeybeckx, zelf een vooraanstaand lid van de Vlaamse Conferentie een merkwaardige rede uit, waarvan wij zo gelukkig zijn hieronder de tekst aan onze lezers te kunnen mededelen:

Rede van burgemeester Lode Craeybeckx.

Het stadsbestuur heeft mij belast met de vererende opdracht de Vlaamse Conferentie der Balie te begroeten, ter gelegenheid van deze ontvangst ten stadhuize, welke het College en de Raad gewenst hebben met ongewone luister te omringen, en bovendien een bijzondere hulde te bewijzen door deze ontvangst te verlengen in een hartelijk samenzijn, al varende op de stroom: de Scheldestroom, het machtigste symbool, het passendste decor dat onze stad voor dergelijke manifestatie bieden kan.

Voor alle verenigingen dezer stad, overal waar mensen aaneensloten ter bereiking van een doel, — op welk gebied dit ook zijn mocht, cultureel, maatschappelijk, archeologisch, literair, sportief, liefdadig, economisch, maritiem of industrieel, — voor alle Antwerpse verenigingen of instellingen heeft als traditie

gegolden dat een historische datum in de loop van hun bestaan niet zou voorbijgaan, zonder dat in deze zaal waar u op dit ogenblik vergaderd zijt, het heuglijk gebeuren hunner vijf en twintigste, vijftigste en vijf en zeventigste of honderdste verjaaring werd vastgelegd, door redevoeringen en nutten van eiewijn.

Deze ontelbare herdenkingen, welke naar overleving in een nooit eindigende opvolging van zondagvoormiddagen van jubelvieringen ten stadhuize plaats vinden, hebben in deze Leyszaal doorheen de tijden Antwerpen in heel zijn volk, de Antwerpse gemeenschap in al haar uitingen, in aanwezigheid van de stadsmagistraat gebracht. Zeldzaam evenwel is een gelegenheid als deze, waar met zulke grondige waardering en hoogachting, van stadswege, tot de jubilerende vereniging 't welkomstwoord kon worden gericht.

Dit welkomstwoord stellen we vooreerst in het teken van de waardering voor het werk dat u, leden der

Vlaamse Conferentie, als advocaten verricht. Waarborgen van het recht op verdediging van elk burger, onmisbaar onderdeel van elke goede rechtsbedeling, zijn de advocaten immers de dragers van een hoge zending, op maatschappelijk en op algemeen-menselijk vlak.

We zullen hier niet nagaan in welke mate met goede gronden gezegd en herhaald wordt, dat er te veel advocaten zijn. Niemand die zich ervan bewust is, dat goede rechtsbedeling en degelijke wetgeving aan de grondslag liggen van elke welgeordende samenleving zal menen dat in een land als het onze de behoefte aan juristen naar genoegen bevredigd is. Te veel voor dringende herziening en hervorming vatbaar, is er aan onze rechtsapparaat en aan onze wetgeving — het geheel der bestaande wetten, en de wijze hoe ze tot stand worden gebracht, om niet doordrongen te zijn van het besef, dat voor de nu opgroeiende en de komende geslachten van juristen een vandaag niet te overschouwen veld van noodzakelijke arbeid de lege ferenda open ligt.

Het volstaat landen immers te kennen waar geen echte rechtsbedeling bestaat — géén rechtsbedeling alvast zoals wij deze verstaan. Landen waar men alles behalve zeker kan zijn, dat men zich, vertrouwend op de gegrondheid van zijn eis, vrij en onbevreesd tot een rechtbank wenden kan.

Het volstaat gedachtig te zijn wat het te betekenen heeft, wanneer een rechtsonderhorige niet zeker is of hij voor een rechter komen kan van wie hij a priori zeker mag zijn, dat hij waarachtig recht spreken zal, waarachtig recht, omdat hij, de rechter, niet de willige dienaar is van een regime, of de rechter zelfs door particulieren, beïnvloedbaar of omkoopbaar is. Het volstaat te denken aan landen waar zulke verzekerdheid niet bestaat, om de prijs en de waarde te bevroeden van waarachtige bedeling van wezenlijk recht in zijn land.

Niets immers, niets ter wereld, wat een mens minder ontberen kan dan het hem toekomende recht, als gemeenschapslid en als alleenstaand enkeling.

Wie beseft niet, dat het allereerst waaraan men ware rechtsbedeling herkennen kan, stéeds gewéést is, zoals ook in de bewogen wereld van vandaag nog zeer scherp naar voren treedt: het bestaan en het daadwerkelijk optreden van ware advocaten, dragers van het vrije woord, verdedigers van het recht, vooral daar waar dit recht stelselmatig geschonden, en 't vrije woord ter rechtsvordering of rechtsverdediging gesmoord wordt.

We horen nog de woorden van een ouder confrater: *Jeunes confrères, — dès que d'être avocat, serait pour vous un métier ou un gagne pain, — il n'y aurait plus de profession d'avocat. Il n'y aurait plus d'avocats.*

Menigmaal, in het buitenland zijnde, organen van rechtsbedeling lerende kennen, hebben we aan 't eigen land gedacht en — ondanks alles — (dit « ondanks alles » begrijpt u allen) een verademing gevoeld, wanneer we de onvermijdelijke vergelijkingen maakten tussen wat elders en hier bestaat — wat elders en hier geschiedt.

In uw akamedische zitting hebt u met recht gewezen op de verreikende geest van confraterniteit en breed-menselijke verdraagzaamheid die onder advocaten heerst. Die geest die ik dertien jaar lang — door alles heen, ook in bewogen tijden — als een weldaad van het lot ervaren mocht, — overweeg ik dikwijls als ik in andere landen ben, — en bedenk daarbij dat het toch in dergelijke balies is en in de geest die daar heerst, dat dezen opgroeien, die in dit land ermede belast worden, in de zetel het recht te gaan bedelen, en dikwijls ook dezen die geroepen

zijn in dit land, bestaande wetten te herzien, en nieuwe wetten te maken.

Zo de advocaten der balies van Gent en van Antwerpen, in dit land, de rol hebben vervuld die u zo terecht met fierheid in herinnering brengt, lag datgene wat zij wensten te bewerken in het kader van het Vlaamse recht, en na veel onverdroten strijd inderdaad bewerkten, in de lijn van de edelste taak die een davokaat kan nastreven.

De maatschappelijke taak van de advokaat, immers, is niet alleen er zorg voor te dragen, dat de individuele rechtseis naar behoren genoegdoening te beurt valt.

Als hoogste taak van de advokaat heeft een Edward Coremans, een Jan Van Rijswijck, een Flor Heuvelmans erkend en waar gemaakt, allereerst te waken op het heilig vuur in de tempel.

Er zorg voor te dragen dat het gerecht niet zij het gerecht van een dogma, — vooral niet van een bepaalde cultuur of zogenaamde cultuur — minder nog het gerecht van een klasse met haar a priori's en haar privileges, en zeker nooit het gerecht van een kaste.

Met combatieve helderheid heeft mijn vriend van vóór vele jaren. Mter René Victor, de strijdpositie der Vlaamse Bewegers in de Balie van Antwerpen te dien aanzien geschetst. Met zulke retrospectieve combativiteit, dat ik, wat mij betreft, ging overwegen, dat ik altijd had gedacht dat Mter René Victor in de grond altijd een christen demokraat of zelfs een socialist was die zichzelf ongenoegzaam had ontdekt.

Zijn schoon betoog aanhorend, konden we niet anders dan die figuren van advocaten in dienst van het Vlaamse volksrecht, te plaatsen op het vlak waar de advokaat, in zijn hoogste roeping in alle landen en in alle kulturen verschijnt: de verdediger te zijn van de ideale rechtsinstelling en van de principieel rechtvaardige rechtsbedeling, daar vooral waar rechtsinstelling en rechtsbedeling vergroeiën of vervielen tot de miskennis of zelfs de negatie van het principieelste recht van een volksgemeenschap, en daardoor van de individuele rechten van de individu's waaruit die gemeenschap is samengesteld.

Niet alleen dan omdat zij óns recht verdedigden, en daardoor de dragers en hoeders werden van het waardevolste geestelijk goed der Vlaamse gemeenschap, maar omdat zij daarin en daardoor de advokaat deden verschijnen in zijn edelste en verhevenste gestalte: als geschoold dienaar en slagvaardig kamper voor het ongeschreven en daardoor onaantastbaarste recht van de mens als zodanig, dàar vóóral waar macht, geld, vooroordeel en traditie ten dienste stonden van de miskennis van dit recht, doet het ons goed te overwegen dat de Balie onzer stad, generatie na generatie, zulke advocaten in de hoogste betekenis dezer benaming, geleverd heeft.

Na Coremans en zijn vrienden, rezen Hector Lebon, Edward Janssens, Adolf Pauwels, Louis Franck, Emiel Schiltz, Karel Weyler. En zouden we niet met fierheid eraan herinneren dat twee onder de kraaiende hanen, twee onder de aanvoerders van de meest essentiële strijd misschien in de Vlaamse beweging gevoerd, deze voor volwaardig hoger onderwijs, leden waren van onze balie. Want ook de man der ontzaglijke verdienste voor de heropstanding van het Vlaamse volk, Frans Van Cauwelaert, behoorde tot onze Conferentie.

Met ontroering zouden hier namen te noemen zijn als Hubert Michielsens, Herman De Jong, Emiel Wildiers, Bert Hillen, Jules Franck.

Jules Franck — Voorzitter, — toen u gister aan Mter. Victor het woord verleende, hebt u aan zijn

andere betitelingen een benaming toegevoegd : waar- de patron.

Geén advocaat is er voorzeker die de bekoring en de wijding van dit woord niet ondergaat, vooral wan- neer het uitgesproken wordt zoals u dat gisteren deed.

Laat mij even toe, dat de persoon ook vandaag uit het ambt treedt.

Toen ik tot de balie toetrad koos ik als patroon Jules Franck — qualitate qua — omdat hij voorzitter van de Vlaamse Conferentie was.

Vandaag, u Mter Georges Franck toesprekend, en ziende overheen de jaren, en alles wat ons bindt aan de Vlaamse strijd in 't algemeen, die in de Balie in het bijzonder, — en mij daardoor aan uw vader, — noem ik u, met fierheid, mijn voorzitter, zoon van mijn patron, patron van mijn zoon.

In u dan, Voorzitter der Vlaamse Conferentie, groet ik namens de stad, zoals de Stafhouder gister deed, het bestuur en de leden der Conferentie van vandaag — Edward Coremans, Jan Van Rijswijk, alle voor- zitters die tussen hen en u, die de fakkel van hand tot hand hebben overgedragen.

Veel werd gestreden, veel werk bereikt.

We weten dat er nog veel te bereiken valt, heel Vlaanderen door en op alle gebieden, vóór de tijden der volle rijpheid zullen aangebroken zijn. Zorg ervoor dat de geest van de nooit versagende, tot geen com- promissen bereide strijdgeest, die de geest van de eerste aanvoerder Edward Coremans was, de geest der Vlaamse Conferentie blijve.

Dit wens ik namens het volk en namens het be- stuur der stad Antwerpen.

Verbond der Belgische Advocaten

OMZENDBRIEF

Geachte Confrater,

Het Verbond der Belgische Advocaten zond onder- staand rondschrijven aan zijn leden, bevattende het programma der ontvangst van het Verbond door de balie van Antwerpen.

..

Ons Verbond zal op 25 en 26 juni aanstaande ontvan- gen worden door de Balie te Antwerpen en de plechtig- heden die bij die gelegenheid zullen ingericht worden zullen een bijzonder luisterrijk karakter vertonen.

Wij verzoeken u uw inschrijving ten laatste op 20 juni 1960 te doen toekomen aan Mr. Karel van Baar- le, Anselmostraat, 72, Antwerpen, door hem het bij huidig schrijven gevoegde inschrijvingsbulletijn, behoor- lijk ingevuld, te laten geworden.

Wil inmiddels aanvaarden, geachte Confrater, de be- tuiging onzer hartelijkste confraternele gevoelens.

Emmanuel Thiebault,
Algemeen Secretaris.

Norbert Biltris,
Voorzitter.

..

Programma der dagen van 25 en 26 juni 1960

Zaterdag 25 juni : Algemene vergadering.

14 u. 30 — Alministratieve zitting. Dagorde : 1. Ver- welkoming door dhr. Stafhouder van de Balie te Ant- werpen; 2. Toespraak door de Voorzitter van het Ver- bond; 3. Uitreiking van de pleidooiprijs en van de Destrée-prijs; 4. Verslag van de Algemene Secretaris; 5. Verslag van de Algemene Penningmeester. Goed- keuring van de rekeningen; vaststelling van het lid- geldbedrag voor het jaar 1960-61; 6. Statutaire verkie- zingen : Verkiezing van twee ondervoorzitters in ver- vanging van Mrs. Thomas en de Cordier; verkiezing

van de algemene secretaris in vervanging van Mr. Thie- bault; verkiezing van de algemene penningmeester in vervanging van Mr. Landrien; 7. Uitnodiging door een Belgische balie voor de algemene vergadering in 1861.

16 u. — Academische zitting (waarop de dames har- telijk uitgenodigd worden). Voordracht door Mr. Henri Rolin, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, Minister van State, Senator : « Bij de geboorte van een nieuwe staat ».

17 u. 15 — Thee aangeboden door de Balie van Ant- werpen in de Dierentuin.

19 u. 30 — Banket in de salons van het Hotel « Cen- tury » (stadskledij).

Zondag 26 juni :

10 u. 30 — Gelegenheid tot het bijwonen in de Sint- Pauluskerk van een Plechtige Heilige Mis, opgeluis- terd door het koor van dezelfde kerk, onder leiding van Gust. Persoons en met de medewerking van orga- nist Adriaan Bank.

11 u. 45 — Ontvangst op het Stadhuis door het Be- stuur van de Stad Antwerpen.

12 u. 15 — Vertrek aan het Steen voor boottocht, met lunch aan boord. Terugkeer te Antwerpen rond 18 uur.

..

Aantekeningen.

1. — De echtgenoten en familieleden die de confraters vergezellen kunnen aan al de plechtigheden en ontvangsten deelnemen, alsook aan het banket en de lunch, met uitzondering van de algemene vergadering (administratieve zitting) die voorbehouden is aan de leden van het Verbond.

De advocaten die deelnemen aan de algemene ver- gadering van 25 juni worden verzocht zich bij hun aankomst onmiddellijk naar het Gerechtsgebouw te be- geven, waar een permanent bureau zal gevestigd zijn.

De echtgenoten en familieleden zullen zich even- eens naar het Gerechtsgebouw begeven.

2. — Bijdrage in de onkosten : a) Verplichte deel- nemingskaart die recht op toegang tot alle manifes- taties geeft : 50 fr. b) Banket van 25 juni 1960 : 275 fr. (175 fr. voor de stagisten). c) Lunch van 26 juni 1960 : 225 (150 fr. voor de stagisten.) (P.R. n° 3192.85 van de Balie te Antwerpen.)

3. — Verplaatsing : De confraters die hun verplaat- sing met hun eigen wagen doen worden verzocht het aantal beschikbare plaatsen op bijgevoegd inschrijvings- bulletijn op te geven. Er is parkeergelegenheid...

4. — Verblijf en overnachting : De deelnemers die wensen in Antwerpen te overnachten worden verzocht in te schrijven bij Mr. Karel van Baarle, Anselmo- straat, 72, Antwerpen, met opgave van het aantal en de aard van de gewenste kamers. — Uiterste inschrij- vingsdatum : 20 juni 1960.

5. — Met aandrang worden de confraters verzocht bijgevoegd inschrijvingsbulletijn ten laatste voor 20 juni 1960 in te zenden. De laattijdige inschrijvingen zullen enkel nog in de mate van het mogelijke in aanmerking genomen worden.

..

De balie te Antwerpen zal u zeer hartelijk ontvan- gen en rekent op een talrijke opkomst.

..

Lidgeld. — De leden die hun lidgeld voor 1959-60 nog niet gestort hebben worden verzocht die ver- getelheid te herstellen vóór 15 juni indien mogelijk. (150 fr. herleid tot 75 fr. voor de stagisten.)

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Bezoek aan de Scheepswerven van de N.V. Cockerill Ougrée.

Donderdag, 8 juni bezocht de Vlaamse Conferentie de Scheepswerven van de N.V. Cockerill Ougrée te Hoboken.

Onder de bevoegde leiding van de Heer Ingenieur de Bièvre, werden we op de reusachtige terreinen rondgeleid door grote hallen, waar een oorverdovend lawaai heerste en die boordevol verroeste stalen platen staken. Die platen worden dan ontroest om dan op het in aanbouw zijnde schip weer te verroesten.

Ook een volledige schrijnwerkerij was er te zien.

Aan enkele schepen die gemaakt of hersteld werden, konden we bemerken wat een ontzagwekkende arbeid, vernuft en kennis vereist zijn eer een schip van stapel kan lopen.

We leerden allerlei over tonnemaat, turbines, waterverplaatsing, zwaartepunt, slepers, zwaaien en verhalen, enz., wat niet belet dat vele onprozaïsche confraters het meest genoten van het mooie Scheldezicht en de zwevende kokmeeuwen.

Lang bleven we stilstaan bij de « Caltex Madrid » een schip van 45.000 ton, dat klaar was om van stapel te lopen.

Meester André Vaes maakte zich uiterst verdienstelijk voor de Vlaamse Conferentie, door op voorbeeldige wijze de rol van gids te vervullen.

Na het bezoek, dat alleszins de moeite geloond heeft, bood de directie van de N.V. Cockerill Ougrée ons een zeer geslaagde cocktail aan, wat de confraters naar waarde wisten te schatten.

Zo eindigde dan, onder gezellig gepraat, deze leerrijke namiddag.

A.v.G.

Prijskamp Herman de Jongh.

Talrijke confraters vulden in het Hotel Excelsior te Antwerpen de prachtige voordrachtzaal van de salons Chantilly, om op 9 juni de eerste drie sprekers te aanhoren die zouden deelnemen aan de prijskamp Herman de Jongh.

Nadat de volgorde der spreekbeurten door het lot bepaald was, dit door middel van het oude en beproefde systeem van de lange en korte lucifers, en nadat de jury, bestaande uit de Heer Stafhouder en meerdere oud-voorzitters plaats had genomen, werd het woord verleend aan Meester Christian Jacquain, die sprak over onze confrater Jaccoud.

Na het aanhoren van zijn betoog, zou men nog aan de schuld van Jaccoud gaan geloven! In elk geval was het een mooie analyse van deze figuur, op klare wijze voorgebracht.

Meester Edmond Lauwers sprak over « De Stagiaire in drie aspecten ».

Ondanks de originaliteit en de uiterst humoristische voorstellingswijze, die meermaals een hartelijk gelach aan de toehoorders ontlokte, vestigde Meester Lauwers toch op ernstige wijze de aandacht op enkele manifeste wantoestanden.

Als derde spreker trad Meester Herman Craeybeckx op, die een grondig gedocumenteerd pleidooi hield voor de haven van Antwerpen, dat gericht was tegen de snode plannen van de regering, Zeebrugge te willen aanpassen voor zeer grote zeeschepen, iets wat praktisch onmogelijk is, terwijl het voor Antwerpen zeer goed uitvoerbaar zou zijn.

Alle toehoorders waren het er over eens dat ze

drie werkelijk interessante uiteenzettingen hadden beleefd.

Voor de volgende vergadering worden nog één of twee sprekers verwacht.

Het is werkelijk te betreuren dat de prijskamp Herman de Jongh, waarvan de voorbereiding toch niet enorm veel tijd in beslag neemt, niet meer deelnemers aantrekt.

A.v.G.

DE VLAAMSE CONFERENTIE VAN DE BALIE TE GENT

Pantomime en Uitstap.

Op een kille avond in mei had de Vlaamse Conferentie post gevat bij de St.-Pieterskerk op zoek naar een onoglijke deur, die in vier talen meldt dat men het Sabbatinitheater betreedt. In dit stemmig zaaltje (40 personen) houdt de pantominespeler M.A.J. Hoste u twee uur lang geboeid met een reeks losse creaties, de ene al abstrakter dan de andere. In een wirwar van gebaren en lijnen danst op een sober klein podium zijn beweeglijke vederlichte gestalten. Gezicht en handen plooiën zich tot meesterlijke expressies. De meer plastische, tot in de details vatbare uitbeelding van de eenvoudige « blauwe ballon », « de scholier » en « het ontwaken » genoot wel de voorkeur. De presentatie bleef goed in het kader en een talentvolle deklamatrice kwam telkens de voelbare stilte opheffen in een zacht gefluister.

Op zaterdag 11 juni heeft de Vlaamse Conferentie haar leden opgeroepen voor de jaarlijkse uitstap. Ditmaal was het oog gevallen op de streek van Breughel, het Brabant bezuiden Brussel. Het moest beginnen met een groepsfoto en de eerste regendruppels. Wel dra toerden we onder een meewarige hemel waaruit fijne regen zich plakkerig ging neerzetten op onze schokkende car. Te Beersel herleefden middeleeuwse tafereelen in de halve ruïnes van het zeventiende eeuwse kasteel. De gotische kerk te Alseberg bood de hijgende bezoeker de merkwaardigheid van haar predikstoel, mirakuleus O.L. Vrouwebeeld en kunstvolle doopvont, naast de vele schilderijen die de legende verhalen van dit genadeoord. In de serren te Hoeilaert kwam het water ons werkelijk in de mond en toen dit blijkbaar te hoog stond bedeelde een gulhartige serrist ons allen van zijn zoete vruchten. De gemoedelijke burgemeester ontving ons tweemaal op zijn mooi stadshuis en maakte de lof van de Belgische druif. Na een plezierige rondtrip in de schuimwijnfabriek werd ons de eer gegeven een lekker maar koud glaasje te proeven. De honger dreef ons weldra in een van liederen galmende bus doorheen natte landouwen en boslanen naar de Groendalse smakelijke dis, die we toch nog op tijd konden verlaten om tegen 16 u. ontvangen te worden door de Heer Maurice Roelants, Conservator van het unieke Kasteel van Gaasbeek. Met zichtbare fierheid sprak hij over de illustere feiten en personen historisch verbonden aan dit heerlijk domein en nodigde ons attentievol uit te gaan schuilen voor een kleverige regenbui. Onder zijn geleide konden we in de talloze prachtige zalen de rijke kunstschaten bewonderen, wandtapijten, meubelen, keramiek, schilderijen, alles in een piekfijn kader, speciaal opgeknapt voor het kortgeleden gelegenheidsbezoek van Nederland's Vorstin.

Te Oudenaarde, na een rustiek avondmaal, werden we opgewacht door een vriendelijke gids, die enthousiast de figuur van Keizer Karel opriep en zelfs de eer had dezes wapenspreuk bekend te maken. Hij

loodste ons door de grote feestzaal met haar onverwoestbare houten gebinten, de kunstvolle raadszaal, de oude archiefkamer en de tot museum ingerichte lakenhalle. Een strijder stond ineens voor ons met open visier en tussen de oude kannonnetjes wandelde een verroest harnas. Het Oudenaards vermaarde bier werd vervolgens aangedaan. Geen wonder dat de gezelligheid ten top steeg in zang, gebaar en Gentse foloklore. Een slaperige bus voerde ons uiteindelijk terug naar Artevelde.

F.T.

WETGEVING

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 28 april 1953, betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de Rijks-universiteiten, met het oog op de instelling van de ambten van geassocieerd docent en van geassocieerd hoogleraar.

Memorie van toelichting.

Dames en Heren,

Bij het bestuderen der vragen die zich op elk niveau voordoen met betrekking tot de rechtspositie en de getalsterkte van het onderwyzend, wetenschappelijk, technisch en administratief personeel van het hoger onderwijs, heeft de Nationale Commissie belast met de studie van de aan België en de overzeese gebieden gestelde problemen betreffende de vooruitgang der wetenschappen en de weerslag ervan op economisch en sociaal gebied (in het vervolg van dit betoog onder de benaming « Nationale Commissie » aangeduid) moeten toegeven dat wat de leerkrachten betreft, de grootste moeilijkheden berusten in het verspreid zijn van de leergangen onder een steeds groter wordend aantal docenten of professoren.

Die tendens, welke sedert jaren tot uiting komt in het langzaam maar gestadig aangroeien van het aantal leerkrachten — hoewel er geen sprake is van een parallele uitbreiding der leerplannen — heeft een progressieve versnippering van de leerstoelen tot gevolg. Dergelijke toestand levert menigvuldige gevaren op; door de Nationale Commissie werd de aandacht vooral op de volgende bezwaren gevestigd :

1° verlies van eenheid van opvatting, die vereist is bij het onderricht van een grote discipline, en ontstaan van een noodlottig gebrek aan evenwicht tussen haar verschillende delen;

2° vermindering van het prestige en de autoriteit verbonden aan de functies van de titularissen van leergangen;

3° versnippering van de kredieten en de uitrustingsmogelijkheden van de wetenschappelijke diensten;

4° verzwaring van de reeds overlade programma's en verhoging van het aantal examinatoren met, als gevolg, werkvermeerdering voor de studenten.

Zo men de oorzaken van die evolutie opspoort, dan stelt men vast dat ze te wijten zijn enerzijds aan de overlading van veel titularissen, anderzijds aan de noodzakelijkheid, aan uitgelezen navorsers en inzonderheid aan hen die deel uitmaken van het wetenschappelijk personeel van de universiteiten een carrière te bezorgen die hun niet alleen een behoorlijke wedde verzekert, doch ook een werkelijke onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid waarborgt.

Dit is uitstekend gewettigd door het vorige verslag

dat aan de elfde aanbeveling van de Nationale Commissie voorafging :

« Deze overlading (van veel titularissen van leeropdrachten) is een feit : ze hangt niet alleen af van de belangrijkheid der leeropdrachten aan de hoogleraren toevertrouwd, maar ook van hun wetenschappelijke activiteit waarvan de prestaties hoe langer hoe zwaarder worden naarmate van de ontwikkeling van de wetenschappen en de technieken. Ze is ook te wijten aan de voortdurende vermenigvuldiging der onderwezen specialiteiten en aan de onophoudelijke aangroei van het aantal studenten, wat zelfs, zonder wijziging van de lessenrooster, het werk van de professoren aanmerkelijk vermeerderd.

» Voor een hoogleraar « die overladen is met leergangen » en noodzakelijk meer tijd voor zijn nazoeken moet voorbehouden, bestaat er, bij het huidige regime, slechts één oplossing : vragen om definitief van bepaalde opdrachten te worden ontlast. Deze aanvraag inwilligen sluit normaal het instellen van nieuwe leerstoelen in.

»

» Sinds enkele tientallen jaren heeft de bezorgdheid om het bevorderen van de wetenschappen en om het verruimen van de intellectuele kaders van de natie, het werven van jonge navorsers, in steeds verhogend getal, ten gevolge gehad. Deze beweging waarmee het land zich nauwelijks heeft ingelaten, moet zich in de komende jaren nog uitzetten, want ze stemt overeen met een vitale noodwendigheid. Ze zou nochtans in gevaar worden gebracht, zo er geen maatregelen worden getroffen om de uitgelezen navorsers een carrière te bezorgen overeenkomstig hun verdiensten alsmede de diensten die ze bewijzen.

»

» Bij de huidige stand van zaken zijn de toekomstvooruitzichten van onze jonge medewerkers (bij de universiteiten) precair. Zeker zal het de assistent mogelijk zijn werkleider, repetitor of conservator te worden en kan hij — op voorwaarde de titel van geaggregeerde voor het hoger onderwijs te behalen, na lange en moeilijke inspanningen — aanspraak maken op een post van faculteitsgeaggregeerde. Doch, zoals ze zich nu voordoen, kunnen deze betrekkingen slechts beschouwd worden als overgangsposten. Geen ervan, inderdaad, sluit een verantwoordelijkheid, een onafhankelijkheid en een prestige in — om niet eens te spreken over de wedde — waarop ieder man van waarde op een gegeven ogenblik van zijn carrière aanspraak moet kunnen maken. Indien deze medewerkers intussen de universiteit niet verlaten, komen ze er onvermijdelijk toe een vacante leerstoel aan te vragen, zelfs wanneer zulks eigenlijk niet hun roeping is. Zo zijn de autoriteiten vaak verplicht gelijktijdig aan meerderen onder hen, bij gebrek aan een andere oplossing, voldoening te geven, wat leidt tot de verbrokkeling van leerstoelen, op de nadelen waarvan we (...) hebben gewezen. »

Deze diepere oorzaken, overlading der titularissen en gebrek aan een normale carrière voor de uitgelezen navorsers, dienen dus te worden aangepakt zo men een gevaar wil bezweren, dat werkelijk bestaat en in de toekomst een steeds grotere bedreiging van het universitaire leven betekent.

De Nationale Commissie der Wetenschappen sluit zich aan bij het in 1957 door de universiteit te Luik ingediende voorstel, dat later door de universiteit te Gent werd goedgekeurd en is tot de conclusie gekomen dat het gestelde doel bereikt kan worden door het instellen van betrekkingen van geassocieerd docent en van geassocieerd professor en, daarbij aanleunend, door een wijziging van de inrichtingsvoor-

waarden inzake plaatsvervangings. Onderhavig wetsontwerp heeft tot doel de verwezenlijking van die aanbeveling.

* * *

De geassocieerde docenten en geassocieerde professoren zullen een nieuwe categorie uitmaken onder de leerkrachten van de universiteiten. Behoudens enkele modaliteiten zullen voor hen dezelfde benoemingsvoorwaarden en hetzelfde administratief regime inzake verblijfplaats, cumulatie en bezoldigingsregeling gelden als voor de docenten en hoogleraren die nu ressorteren onder de wet van 28 april 1953 betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de Rijksuniversiteiten, doch hun functies zullen volstrekt nieuw zijn.

Het bovenbedoeld verslag van de Nationale Commissie omschrijft ze als volgt :

« Deze kunnen in twee punten worden samengevat :

» a) de geassocieerde docenten en de geassocieerde hoogleraren worden, zoals de andere leden van het onderwijzend personeel, definitief benoemd; doch in tegenstelling met deze laatsten, worden de leergangen hun niet specifiek toegekend, ze zijn geen « *titularissen van leergangen* ».

» b) de normale functie van de geassocieerde docenten en van de geassocieerde hoogleraren bestaat erin te worden toegevoegd aan een (of meer) titularissen van leergangen om deel te nemen aan het leven en aan de activiteit van de dienst. Ze kunnen geroepen worden de titularissen van leergangen in hun theoretisch en praktisch onderricht bij te staan, telkens als de universiteit er de noodzakelijkheid van inziet. Ze worden dan bekleed met een *tijdelijk doch hernieuwbaar mandaat* en belast met het geven, onder de leiding en de verantwoordelijkheid der titularissen, van bepaalde leergangen van deze laatsten. »

Ten einde aan deze instelling zijn volle werking te geven zullen op grond van artikel 35 der wet van 28 april 1953 regelingsmaatregelen worden getroffen opdat de titularissen van cursussen zich helemaal of gedeeltelijk in hun leeropdracht zouden kunnen laten vervangen, telkens als het belang van het onderwijs of van het wetenschappelijk onderzoek zulks vergt. Het koninklijk besluit van 3 oktober 1953 houdende algemeen reglement van de Rijksuniversiteiten beperkt immers tot nu toe de plaatsvervangings tot gevallen van wettige verhindering zoals afwezigheid wegens ziekte, en tot de gevallen van definitieve vacature der leergangen.

Welnu, in het bovenbedoeld regime zullen de vervangings voortaan een belangrijk element van de nieuwe organisatie uitmaken, vermits ze de overladen professoren in de mogelijkheid zullen stellen zich eindelijk met het navorsingswerk bezig te houden, dat zij nu wegens de al te zware last van hun leeropdrachten niet kunnen ondernemen.

Het spreekt vanzelf dat de raad van beheer die met de algemene organisatie van de vervangingen belast is, zeer omzichtig zal moeten te werk gaan wanneer hij de machten die hem aldus zullen worden toevertrouwd, zal willen gebruiken. Hij zal er niet alleen moeten voor zorgen dat de door de titularis ingeroepen redenen wel degelijk gewettigd zijn, maar ook zal hij moeten vermijden dat de geassocieerden op hun beurt het slachtoffer zouden worden van overladen leeropdrachten.

Wanneer men immers rekening houdt met het feit dat ze geroepen worden onder de uitgelezen navorsers aan wie men een carrière heeft willen waarborgen, die zowel op het gebied van de wetenschap, als van het aanzien en van de bezoldiging overeenkomt met hun verdiensten, dan moeten ze over een

eigen werkingssfeer kunnen beschikken, waarin ze een volstrekte autonomie van denken en organiseren zouden kunnen behouden voor hun persoonlijke wetenschappelijke onderzoekingen.

* * *

Daar de geassocieerde docenten en geassocieerde hoogleraren, in de toekomstige inrichting, de noodzakelijke aanvulling zullen uitmaken van de titelvoerende docenten en hoogleraren, zal het de Minister van Openbaar Onderwijs toekomen het aantal benoemingen te doen dat vereist is en dat beantwoordt aan de eigen behoeften van elke faculteit, school, instituut of centrum. Om evenwel aan de universiteiten de tijd te laten, de nieuwe inrichting te beproeven en ze geleidelijk in de huidige structuren in te schakelen, zal de Regering op dat gebied een voorzichtige politiek voeren.

De financiële inspanning die nu gevraagd wordt is feitelijk heel gering, als men bedenkt welk belang deze hervorming voor onze universiteiten heeft. Deze zullen voortaan hun onderwijsmethoden kunnen herzien en verbeteren, en terzelfdertijd hun vooraanstaande rol in het wetenschappelijk onderzoek bewaren.

« Het dient nergens toe, besloot het hoger vermeld verslag van de Nationale Commissie, de toegang tot hogere studiën voor een steeds groter aantal studenten te bevorderen door zich enorme financiële offers te getroosten door tussenkomst van het Nationaal Studiefonds, zo men aan de andere kant verplicht is een minderwaardig onderricht te verstrekken en aan geïmproviseerd onderzoek te doen. Hier zoals elders bestaat de economische oplossing in het harmoniëren der inspanningen en in hun synchronisatie. »

De bij deze uiteenzetting gevoegde ontleding der artikelen licht de draagwijdte van de voorgestelde maatregelen toe.

Mevrouwen, Mijne Heren, ik heb de eer dit wetsontwerp aan uw goedkeuring voor te leggen.

Ontleding der artikelen.

Dit ontwerp behelst beschikkingen waarbij de wet van 28 april 1953 wordt gewijzigd of aangevuld. De bedoeling ervan is de geassocieerde docenten en hoogleraren in het onderwijzend personeel van de universiteit te integreren.

Bij het eerste artikel wordt deze nieuwe categorie docerenden, ingesteld en gedefinieerd. Het zou ongetwijfeld onvoorzichtig zijn, reeds nu in een wettelijk de voorwaarden te bepalen waarin de geassocieerden hun ambt zullen uitoefenen; het werd derhalve verkieslijk geacht die bepalingen door de Koning te laten vastleggen, om er zo op een soepeler manier de aanpassingen die in het licht der ervaring nodig zouden blijken te kunnen aanbrengen.

Naar het voorbeeld van wat reeds voor de betrekkingen van het wetenschappelijk kader geschiedt, zal de raad van beheer van de universiteit moeten beslissen, aan welke titularis van een cursus een geassocieerde mag worden toegevoegd.

In het artikel 2 tot 5 wordt de benoeming van de geassocieerde docenten in de faculteiten besproken. De vereisten inzake diploma zullen dezelfde zijn als die welke thans voor de docenten gelden. Gelet op het feit dat de geassocieerde docenten geen titularis zijn van een vak, hoeft hun benoeming niet onderworpen te zijn aan de procedure, die bij de artikelen 23 en 24 voor de docenten voorzien is; zij zullen door de Koning benoemd worden op voordracht van de raad van beheer, de betrokken faculteit gehoord.

Bij artikel 7 worden de voorwaarden bepaald vereist om de rang van geassocieerde hoogleraar te verkrijgen; met uitzondering van de termijn — 8 jaar in plaats van 4 — zijn zij dezelfde als die, welke voor de gewone hoogleraren gelden.

In de artikelen 8 en 9 wordt de benoeming voorzien van geassocieerden in de scholen, instituten en centra.

Door de artikelen 10 tot 12 worden de bepalingen geldig voor heel het onderwijzend personeel, uitgebreid tot de geassocieerde docenten en geassocieerde hoogleraren. Door de benoemingen te beperken tot het beloop van de kredieten toegekend krachtens de gewone begroting, werd het mogelijk de benoemingen van bedoeld personeel te onttrekken aan de formaliteiten van de administratieve en begrotingscontrole. Vaak beletten deze inderdaad de Rijksuniversiteiten, gebruik te maken van de door het Parlement toegekende kredieten, terwijl de vrije universiteiten door de uitwerking van de wettelijke bepalingen waarbij hun toelagen verleend worden er onmiddellijk en zonder uitsstel het voordeel van kunnen genieten.

In artikel 13 en 14 worden de wedden vastgesteld. De minimumwedde voor de geassocieerde docent ligt hoger dan die van de geaggregeerde (147.000 frank) en lager dan die van docent (186.000 frank); de maximumwedde van geassocieerde hoogleraar is gelijk aan de derde laatste verhoging van de gewone hoogleraar. De andere bedragen zijn identiek in de twee categorieën van ambten.

Daar de geassocieerde docent en de geassocieerde hoogleraar niet vast benoemd zijn voor een onderwijsvak, is het uitgesloten, voor hen een bezoldiging per uur te voorzien in geval van uitoefening van een andere bezoldigde activiteit welke een groot gedeelte van hun tijd in beslag neemt. Deze toestand zal dus geregeld worden door de wedde met 50 % te verminderen.

Bij de artikelen 15 tot 20 worden tot de geassocieerde docenten en geassocieerde hoogleraren algemene beschikkingen uitgebreid in verband met de vaststelling van de wedde, de vergoedingen en de vrijstelling van nationaliteit.

Luidens artikel 22 zal de eerste reeks benoemingen terugwerkende kracht kunnen hebben tot het begin van dit academiejahr.

De Minister van Openbaar Onderwijs.
C. MOUREAUX.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

Op de voordracht van Onze Minister van Openbaar Onderwijs,

Hebben wij besloten en besluiten Wij:

Onze Minister van Openbaar Onderwijs is gelast in Onze naam bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Eerste artikel.

Artikel 21 der wet van 28 april 1953 betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de Rijksuniversiteiten wordt aangevuld met de volgende bepaling:

« Hij benoemt bovendien geassocieerde docenten en geassocieerde hoogleraren die worden toegevoegd aan één of meer docenten, buitengewone hoogleraren of gewone hoogleraren. Hij bepaalt de voorwaarden waaronder zij hun ambt uitoefenen. »

Artikel 2.

Het opschrift van afdeling 1 van het hoofdstuk III van dezelfde wet wordt door volgend opschrift vervangen:

« Afdeling 1. — de docenten en de geassocieerde docenten. »

Artikel 3.

In artikel 22, eerste lid, van dezelfde wet worden tussen de woorden « docent » en « worden » de woorden « of tot geassocieerd docent » ingevoegd.

Artikel 4.

In artikel 23, eerste lid, van dezelfde wet worden tussen de woorden « benoeming » en « brengen » de woorden « tot docent » ingevoegd.

Artikel 5.

Een artikel 24bis luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast:

« Artikel 24bis. — De geassocieerde docenten worden benoemd op voordracht van de raad van beheer, de betrokken faculteit gehoord. »

Artikel 6.

In hoofdstuk III, I, van dezelfde wet wordt een afdeling 4, na artikel 26, ingevoegd met als opschrift: « Afdeling 4. — D geassocieerde hoogleraren. »

Artikel 7.

Een artikel 26bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet onder hoofdstuk III, I, afdeling 4, ingevoerd:

« Artikel 26bis. — Tot geassocieerd hoogleraar kan, op voordracht van de raad van beheer en de betrokken faculteit gehoord, worden benoemd de geassocieerde docent die zijn ambt gedurende ten minste acht jaar heeft uitgeoefend.

» In aanmerking worden genomen de wetenschappelijke waarde en activiteit van de kandidaat, de kwaliteit van zijn medewerking bij de cursussen waaraan hij werd toegevoegd, evenals zijn anciënniteit.

» Bij uitzonderlijke verdiensten van de kandidaat, kan de Koning de in het eerste lid van dit artikel bepaalde termijnen verkorten of afschaffen. »

Artikel 8.

Artikel 27 van dezelfde wet wordt aangevuld met de volgende bepaling:

« Hij benoemt bovendien geassocieerde docenten en geassocieerde hoogleraren, die worden toegevoegd aan één of meer docenten of hoogleraren. Hij bepaalt de voorwaarden waaronder zij hun ambt uitoefenen. »

Artikel 9.

Artikel 28, eerste lid, van dezelfde wet, wordt door de volgende bepaling vervangen:

« Op die benoemingen zijn de artikelen 22, 23, 24 24bis, 25 en 26bis van toepassing. »

Artikel 10.

In artikel 29, eerste lid, van dezelfde wet, worden tussen de woorden « geven » en « zijn » de woorden « de geassocieerde docenten en geassocieerde hoogleraren » ingevoegd.

Artikel 11.

Artikel 31 van dezelfde wet wordt met volgende bepaling aangevuld:

« Bij iedere benoeming tot geassocieerd docent of tot geassocieerd hoogleraar wordt de faculteit, de school, het centrum aangeduid, waaraan het belanghebbende verbonden wordt.

» De in dit artikel bedoelde benoemingen geschieden binnen de perken van de begrotingskredieten; zij worden niet afhankelijk gesteld van de voorschriften inzake administratieve en begrotingscontrole op de Rijksbesturen. »

Artikel 12.

Aan artikel 33 van dezelfde wet worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° In het eerste lid worden tussen de woorden « De » en « docenten » de woorden « geassocieerde docenten, geassocieerde hoogleraren » ingevoerd;

2° Tussen het eerste en het tweede lid wordt de volgende bepaling ingevoegd :

« De geassocieerde docenten en de geassocieerde hoogleraren mogen geen andere bezoldigde activiteit uitoefenen welke een groot gedeelte van hun tijd in beslag neemt. Nochtans kan de Minister van Openbaar Onderwijs, op eensluidend advies van de raad van beheer, bij wijze van uitzondering, van die voorwaarden afwijken. »

3° In het tweede lid, worden tussen de woorden « De » en « docenten » de woorden « geassocieerde docenten, geassocieerde hoogleraren en » ingevoegd.

Artikel 13.

Een artikel 39bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd :

« Artikel 39bis. — De geassocieerde docenten genieten een aanvangswedde van 170.000 frank, die achtereenvolgens om de drie jaar kan opgevoerd worden tot 186.000, 202.000, 218.000, 234.000, 250.000 en 270.000 frank.

» Deze wedde wordt met 50 % verminderd wanneer de betrokkene de toelating heeft een andere bezoldigde activiteit uit te oefenen welke een groot gedeelte van zijn tijd in beslag neemt. »

Artikel 14.

Een artikel 39ter, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd :

« Artikel 39ter. — De geassocieerde hoogleraren genieten een aanvangswedde van 210.000 frank, die achtereenvolgens, om de drie jaar kan opgevoerd worden tot 242.000, 274.000 en 306.000 frank.

» Deze wedde wordt met 50 % verminderd, wanneer de betrokkene de toelating heeft een andere bezoldigde activiteit uit te oefenen welke een groot gedeelte van zijn tijd in beslag neemt. »

Artikel 15.

In artikel 41 van dezelfde wet worden tussen het woord « de » en het woord « docent » de woorden « geassocieerde docent, geassocieerde hoogleraar » ingevoegd.

Artikel 16.

In artikel 42 van dezelfde wet worden de woorden « van geassocieerd docent of » voor de woorden « van docent » ingevoegd.

Artikel 17.

In artikel 43, eerste lid, van dezelfde wet worden tussen de woorden « de » en « docenten » de woorden « geassocieerde docenten, geassocieerde hoogleraren » ingevoerd.

Artikel 18.

In artikel 45 van dezelfde wet worden, tussen het woord « de » en het woord « docenten » de woorden « geassocieerde docenten, geassocieerde hoogleraren » ingevoegd.

Artikel 19.

In artikel 47 van dezelfde wet worden, tussen het woord « de » en het woord « docenten » de woorden « geassocieerde docenten, geassocieerde hoogleraren » ingevoegd.

Artikel 20.

In artikel 62 van dezelfde wet worden de woorden « hoogleraar of docent » vervangen door de woorden « hoogleraar, docent, geassocieerd hoogleraar of geassocieerd docent ».

Artikel 21.

De Koning kan de wettelijke bepalingen betreffende de inrichting van het hoger onderwijs in de Rijksuniversiteiten coördineren met inachtneming van de uitdrukkelijke of impliciete wijzigingen welke deze bepalingen op het tijdstip van de coördinatie hebben ondergaan.

Daartoe kan Hij :

1° de volgorde, de nummering van de te coördineren bepalingen en, in het algemeen, de teksten naar de vorm wijzigen;

2° de verwijzingen die voorkomen in de te coördineren bepalingen met de nieuwe nummering overeenbrengen;

3° zonder afbreuk te doen aan de beginselen welke in de te coördineren bepalingen vervat zijn, de redactie ervan wijzigen ten einde ze onderling te doen overeenstemmen en eenheid in de terminologie te brengen.

Artikel 22.

Deze wet heeft uitwerking met ingang van 1 oktober 1959.

Gegeven te Brussel, de 24 mei 1960.

BOUDEWIJN.

Van Koningswege :

De Minister van Openbaar Onderwijs,
C. MOUREAUX.

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel kondigt de vacature aan van de hiernavolgende cursussen in de Rechtsfaculteit : « Volkenrecht » in de franse taal. « Volkenrecht » in de nederlandse taal.

De aanvragen van de kandidaten met curriculum vitae moeten vóór 15 juli 1960 toekomen aan de Heer Rector der Universiteit, F.D. Rooseveltlaan, 50, Brussel.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, jrg. 1960 - n° 24 :

J. C. Van Oven, Samenloop van vorderingsrechten. — M. Rutgers van der Loeff, Kanttekeningen bij « Meningsverschil over de verantwoordelijkheid » met onderschrift van Prof. J. M. Van Bemmelen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1960 - n° 4634 :

P. A. Stein, Het registerpandrecht. — T. Stuyt, Een nadere beschouwing over het vraagstuk der wederbeleggingskosten in geval van onteigening ten behoeve van Volkshuisvesting en ingevolge de Wederopbouw-wet. — Y. D. C. van Duyn, Aantekeningen op de Successiewet 1956.

Journal des Tribunaux, jrg. 1960 - n° 4282 :

Ch. Van Reepinghen, Le bilan et les perspectives du barreau français au congrès des avocats de 1960.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1960 - n° 5 :

Rechtspraak.

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1960 - n° 3-4 :

H. Schade, « Technicien » et « Juriste ». — L. Willemetz, Une société commerciale du type européen.

Recueil Dalloz, jrg. 1960 - n° 22 :

R. Martin, W. Wenner, H. Pourbaix, A. Vanzetti, J. Guill et A. Kunst, Le fonds de commerce et la propriété commerciale dans la Communauté économique européenne (fin).